

A woman with long blonde hair, wearing a dark green button-down shirt over a grey top and blue jeans, stands in a kitchen. She is looking down at a smartphone in her hands. The kitchen has white subway tiles on the wall and a wooden countertop. In the background, there are several cardboard boxes, suggesting a move. A large window or glass door is visible on the right, looking out onto a bright outdoor area.

JONGE ZEEUWEN IN BEWEGING

Verhuispatronen van en naar Zeeland

KENNISCENTRUM
.....
ZEEUWSE SAMENLEVING

Inhoudsopgave

1 Inleiding	3	
De 4 groepen:	4	
2 Thuis in Zeeland	6	
Verhuisc groepen	7	
Waar wonen ze?	8	
Onderwijsniveau	8	
Onderwijsrichting	10	
3 De weg terug	11	
Leeftijd van terugkeer	12	
Waarvandaan keerden ze terug?	13	
Waar wonen ze nu?	13	
Opleidingsniveau	15	
Opleidingsrichting	15	
4 Nieuwe gezichten	17	
Leeftijd bij verhuizing naar Zeeland	18	
Herkomst	19	
Huishoudsamenstelling	20	
Bestemming van nieuwkomers	21	
Opleidingsniveau	22	
Onderwijsrichting	23	
5 Een leven buiten Zeeland	24	
Waar wonen vertrekkers momenteel?	25	
Blijven jongere generaties vaker weg of keren ze vaker terug?	27	
Welke opleidingen leiden vaker tot terugkeer?	29	
Welke richtingen vallen op?	30	
Trek of weglek?	31	
6 De volgende generatie	33	
Jongeren van 16 tot en met 25 jaar in Zeeland	34	
Onderwijs	37	
7 Conclusie: inpakken en afwegen	39	
Belangrijkste bevindingen	40	
Aanknopingspunten voor beleid	41	
Toekomstig onderzoek	42	
Tot slot	42	
Bijlage	43	
Colofon	45	

1 Inleiding

Hoeveel jongeren blijven in Zeeland wonen? Hoeveel vertrekken er? En wie keren later weer terug? Dit zijn belangrijke vragen voor het binden van jonge mensen aan de regio. In dit onderzoek geven we antwoord op deze vragen.

HZ | Kenniscentrum Zeeuwse Samenleving (vanaf hier: HZ KCZS) doet al langer onderzoek naar de verhuizingen van jonge mensen vanuit en naar Zeeland. We begonnen hiermee in 2017, toen nog als onderdeel van de Jeugdmonitor Zeeland. In 2021 werkten we de cijfers bij. Nu, in 2025, brengen we opnieuw in beeld hoe jonge mensen zich verplaatsen: wie blijft, wie vertrekt, wie komt terug en wie is nieuw in Zeeland.

Een toevoeging van dit onderzoek is de aandacht voor nieuwkomers: personen die nu in Zeeland wonen, maar hier op hun 15e nog niet woonden. In eerdere onderzoeken keken we vooral naar vertrekkers en terugkeerders. Door nu ook de nieuwkomers mee te nemen, ontstaat een completer beeld van de verhuisbewegingen onder (toekomstige) jonge Zeeuwen. Ook hebben we onze methode iets aangepast. Daardoor kunnen we nu beter zien wanneer jonge mensen verhuizen.

In ons vorige onderzoek uit 2021 zagen we dat jongeren die Zeeland verlaten dit vaak doen tussen hun 16e en 18e jaar. Jongeren die terugkeren, doen dat meestal rond hun 23e tot 25e jaar. In dit onderzoek richten we ons daarom op jongvolwassenen van 26 tot en met 35 jaar. Een deel van hen heeft de stap over de provinciegrens – en soms weer terug – al gezet. Daarnaast heeft deze groep vaak al wat meer stabiliteit gevonden in hun woonplaats. Op basis van hun verhuisgeschiedenis verdelen we de jongvolwassenen in vier groepen¹.

¹ Bij jonge mensen die meerdere keren verhuisd zijn over de provinciegrens, kijken we naar hun laatste verhuizing. Voor nieuwkomers en vertrekkers geeft die verhuizing aan of ze uit het buitenland of een andere Nederlandse gemeente komen. Voor terugkeerders bepaalt de laatste verhuizing naar Zeeland waar ze vandaan komen en hoe oud ze waren toen ze terugkwamen.

De 4 groepen:

Blijvers:
jongvolwassenen die na hun 15e in Zeeland zijn gebleven (ze kunnen wel binnen Zeeland verhuisd zijn).

Terugkeerders:
jongvolwassenen die zijn vertrokken na hun 15e, maar nu weer in Zeeland wonen.

Vertrekkers:
jongvolwassenen die Zeeland hebben verlaten na hun 15e en nu ergens anders wonen.

Nieuwkomers:
jongvolwassenen die nu in Zeeland wonen, maar op hun 15e ergens anders woonden, in Nederland of in het buitenland.

We geven in dit onderzoek ook een beeld van de jongeren van 16 tot en met 25 jaar; de volgende generatie. Zij hebben soms het ouderlijk huis verlaten en zitten vaak nog op school, doen een vervolgopleiding of zijn net begonnen met werken. Door te kijken naar hun verhuisgedrag, kunnen we mogelijk al iets zeggen over hun kans om te vertrekken en/of later terug te keren naar Zeeland.

Voor elke groep bekijken we kenmerken zoals de leeftijd bij verhuizing, de gemeente waar ze vandaan komen of naartoe zijn gegaan, en hun onderwijsniveau en onderwijsrichting.

Ook jonge mensen die naar of uit het buitenland zijn verhuisd, nemen we mee. Daarbij gaan we niet verder in op het land van herkomst of bestemming. Van mensen afkomstig uit het buitenland ontbreken verder de onderwijsgegevens vaak in onze databronnen. Daarom kunnen we daarover geen uitspraken doen.

Onderwijsgegevens

De gegevens over opleidingsniveau en -richting zijn gebaseerd op de stand van oktober 2023. Daardoor lopen ze iets achter op de woon- en verhuisgegevens die we in dit onderzoek gebruiken (1 januari 2025). Jongeren die in 2024 een diploma hebben behaald, staan dus nog met hun eerdere opleiding in de cijfers. Voor jongvolwassenen van 26–35 jaar (de hoofdgroep in dit onderzoek) verwachten wij dat dit verschil beperkt is, omdat de meesten op die leeftijd hun opleiding doorgaans al hebben afgerond. Voor 16- tot en met 25-jarigen ligt dit anders. Zij zitten vaak nog op school of zijn nog bezig met een (vervolg)opleiding. Voor hen gebruiken we daarom gegevens over de hoogst gevolgde opleiding, maar ook hier geldt dat deze van oktober 2023 zijn en daardoor kunnen achterlopen op het actuele opleidingsniveau.

Daarnaast ontbreken onderwijsgegevens vaak bij mensen die uit het buitenland naar Nederland zijn gekomen of vanuit Nederland zijn vertrokken. Deze groepen zijn daarom in onze cijfers over onderwijsniveau en -richting buiten beschouwing gelaten.

De cijfers in dit rapport zijn gebaseerd op microdata van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Deze gegevens zijn niet openbaar, maar HZ KCZS heeft hier onder strikte voorwaarden toegang toe voor onderzoek. Daarmee kunnen we nauwkeurig in kaart brengen waar jonge mensen wonen of gewoond hebben en dit koppelen aan kenmerken, zoals leeftijd en hun onderwijsachtergrond.

Volgens de regels van het CBS mogen we alleen gegevens tonen van groepen met tien personen of meer. Hierdoor kan het soms lijken alsof er geen personen uit een bepaalde gemeente zijn verhuisd, terwijl het aantal in werkelijkheid te klein was om te tonen. Wij ronden daarnaast alle aantallen boven de tien af op vijftallen. Alle gepresenteerde cijfers, behalve die over opleiding (zie tekstkader), gaan over de situatie op peildatum 1 januari 2025, tenzij anders vermeld.

Dit rapport is opgesteld op verzoek van de Provincie Zeeland. De cijfers geven een actueel en verdiepend beeld van de verhuisbewegingen van jonge Zeeuwen, zowel hier opgegroeid als nieuwkomers. Ze vullen ook ander onderzoek van HZ KCZS aan, zoals:

- Toekomstige tijd: over hoe jongeren in hun eindexamenjaar de brede welvaart in Zeeland ervaren.
- [Cultuurbeleving onder jongeren](#): over hoe jongeren kunst en cultuur beleven, en hoe dit kan bijdragen aan het binden van jongeren aan de regio.

In het volgende hoofdstuk beschrijven we hoe de groep 26- tot en met 35-jarigen in Zeeland eruitziet. In hoofdstukken 2 tot en met 5 gaan we dieper in op de vier verhuisgroepen. Hoofdstuk 6 gaat over de volgende generatie die nog volop in beweging is, namelijk de 16- tot en met 25-jarigen. In het laatste hoofdstuk reflecteren we op de resultaten.

2 Thuis in Zeeland

In dit hoofdstuk schetsen we een algemeen beeld van jongvolwassenen in Zeeland. Het gaat om inwoners tussen de 26 en 35 jaar die we kunnen indelen in drie groepen: blijvers, nieuwkomers en terugkeerders. Samen vormen zij de huidige generatie jongvolwassenen die nu in de provincie wonen.

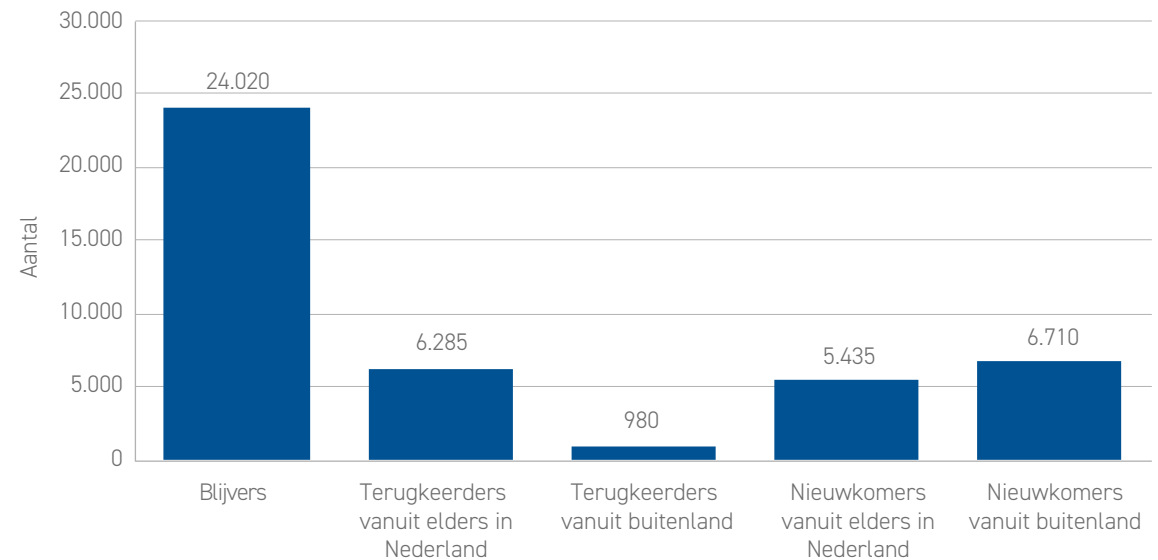

Verhuisgroepen

Op 1 januari 2025 woonden er ruim 43.000 jongvolwassenen van 26 tot en met 35 jaar in Zeeland. Het grootste deel bestaat uit blijvers: zij zijn sinds hun 15e altijd in Zeeland blijven wonen. Daarnaast zijn er ongeveer 12.000 nieuwkomers. De meesten van hen komen uit het buitenland (6.710), de rest verhuisde vanuit andere delen van Nederland (5.435).

Een derde groep bestaat uit terugkeerders. In totaal keerden 7.265 jongvolwassenen na hun vertrek terug naar Zeeland. Zij woonden op hun 15e in Zeeland, vertrokken vervolgens en keerden later terug. Het merendeel komt terug vanuit elders in Nederland (6.285). Een klein deel van de terugkeerders komt uit het buitenland (980).

Figuur 2.1 Verhuisgeschiedenis van 26- tot en met 35-jarigen in Zeeland.

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

Waar wonen ze?

De meeste jongvolwassenen wonen in de stedelijke gemeenten van Zeeland. Terneuzen heeft met ruim 6.300 inwoners de grootste groep 26- tot en met 35-jarigen. Daarna volgen Middelburg (ruim 5.800), Vlissingen (ruim 5.300) en Goes (ruim 4.500).

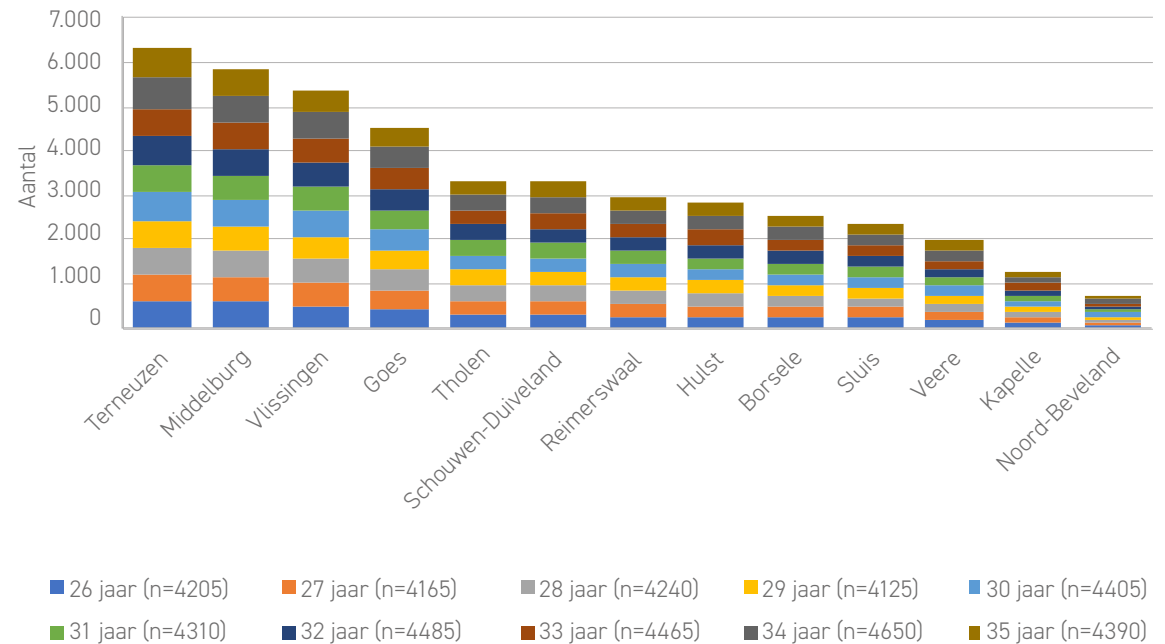
Ook buiten de stedelijke gemeenten woont een grote groep jongvolwassenen. De gemeenten Tholen (ruim 3.300) en Schouwen-Duiveland (ruim 3.200) vallen op door hun aantal 26- tot en met 35-jarigen. Helemaal onderaan staan Kapelle (ongeveer 1.300) en Noord-Beveland (750).

De leeftijdsopbouw is vrij gelijk verdeeld: elk leeftijdsjaar telt zo'n 4.100 tot 4.650 jongvolwassenen. Later in dit rapport gaan we dieper in op de vraag welke gemeenten vooral nieuwkomers en terugkeerders aantrekken.

Onderwijsniveau

Ongeveer de helft van de jongvolwassenen in Zeeland heeft een mbo-diploma behaald (niveau 2, 3 of 4). Vooral mbo4 is populair: ruim 9.000 jongvolwassenen hebben dit niveau afgerond. Ook het hbo is sterk vertegenwoordigd. In totaal hebben 8.205 jongvolwassenen een hbo-bachelor. Daarnaast voltooiden 1.905 een wo-master.

Figuur 2.2 Huidige woongemeente van 26- tot en met 35-jarigen in Zeeland.

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

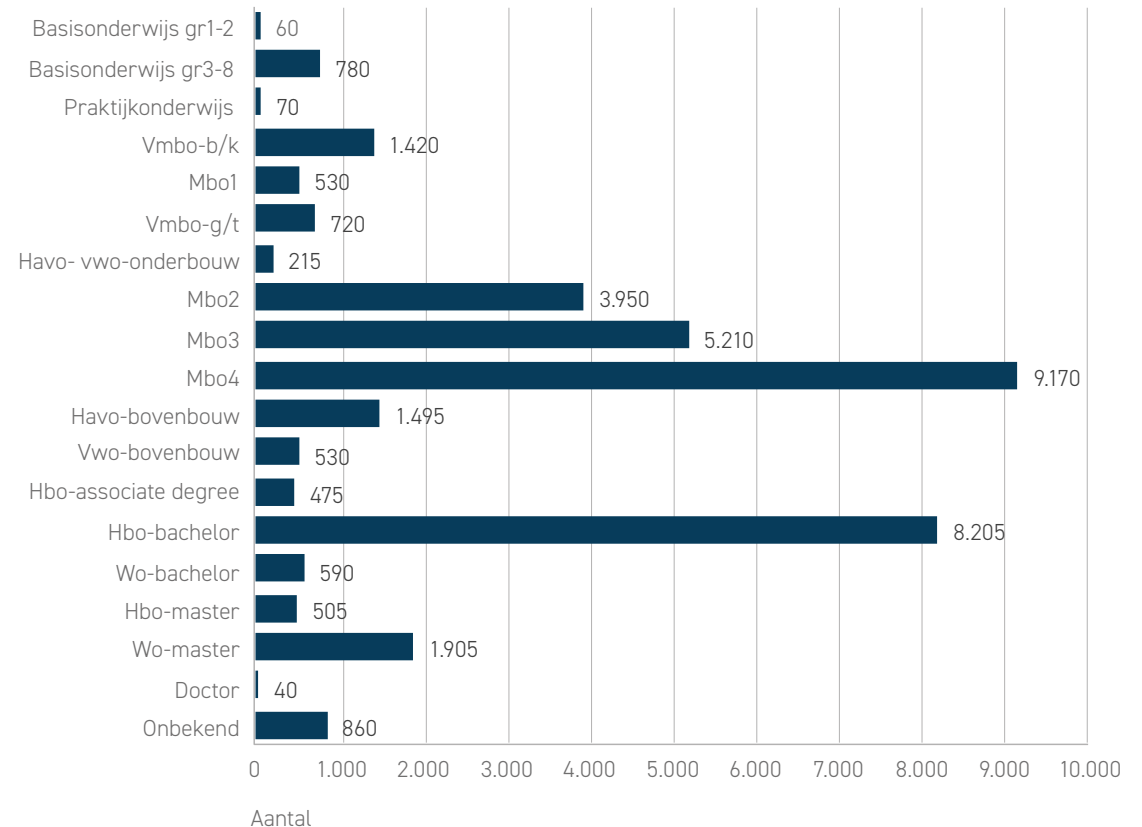
Kijken we naar hoe Zeeland zich verhoudt tot andere provincies, dan valt op dat onder jongvolwassenen in Zeeland het aandeel mbo-geschoolden relatief hoog is, terwijl het aandeel hbo- en wo-opgeleiden lager ligt (CBS Statline, 2023).

Vergelijking met CBS Statline

Voor de onderwijsgegevens hebben we gekeken naar jongvolwassenen in Zeeland, exclusief nieuwkomers uit het buitenland, omdat voor hen vaak geen onderwijsgegevens beschikbaar zijn. Voor deze rapportage gebruiken we de werkelijke aantallen uit CBS-microdata, zonder bijschattingen.

Het CBS publiceert ook cijfers over opleidingsniveaus, maar dan voor een iets andere leeftijdsgroep: 25- tot en met 34-jarigen (CBS Statline, 2023). Vergelijken we onze cijfers met deze StatLine-cijfers, dan vallen de overeenkomsten op. De verhoudingen tussen opleidingsniveaus zijn vrijwel hetzelfde, ook al zijn buitenlandse nieuwkomers in onze cijfers niet meegenomen. Zonder deze groep ligt het aandeel vmbo-b/k- en mbo 1-geschoolden iets lager. Het aandeel mbo 4-geschoolden is dan juist wat hoger (zie tabel A in Bijlage).

Figuur 2.3 Hoogst voltooide opleiding van 26- tot en met 35-jarigen (excl. nieuwkomers vanuit het buitenland).

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

Onderwijsrichting

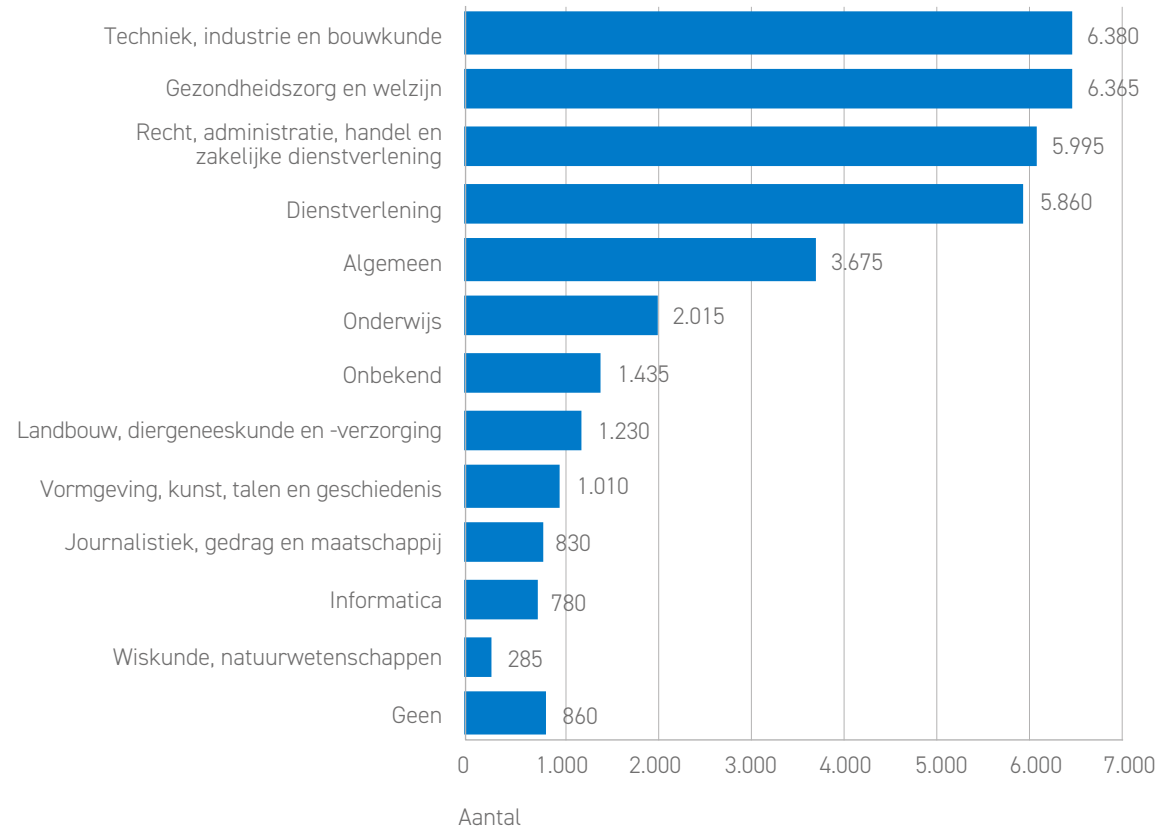
Veel jongvolwassenen in Zeeland hebben een opleiding in Techniek, industrie en bouwkunde (6.380) of in Gezondheidszorg en welzijn (6.365) afgerond. Daarnaast zijn Recht, administratie, handel en zakelijke dienstverlening (5.995) en Dienstverlening (5.860) veelvoorkomend.

Minder vaak afgerond zijn opleidingen in Vormgeving, kunst, talen en geschiedenis (1.010), Journalistiek, gedrag en maatschappij (830). Daarnaast voltooiden relatief weinig jongvolwassenen in Zeeland opleidingen in Informatica (780) en Wiskunde en natuurwetenschappen (285).

In de volgende hoofdstukken zien we dat terugkeerders en nieuwkomers vaak hbo- of wo-kennis meebrengen naar Zeeland. Deze veelal theoretisch opgeleiden dragen via onderzoek en innovatie bij aan de regionale kenniseconomie en vormen dus een belangrijke motor voor de welvaart in de regio (Van der Mooren & De Vries, 2022).

Verder zullen we zien dat terugkeerders en nieuwkomers vaak duidelijke voorkeuren hebben voor bepaalde woongemeenten. Welke gemeenten zijn daarbij het populairst? In de volgende hoofdstukken gaan we op deze en andere vragen verder in. We starten met de terugkeerders.

Figuur 2.4 Hoogst voltooide opleidingsrichting van 26- tot en met 35-jarigen (excl. nieuwkomers vanuit het buitenland). Gesorteerd op omvang van opleidingsrichting.

Noot: Voor deze figuur zijn de onderwijsrichtingen samengevoegd tot hoofdgroepen volgens de SOI-indeling uit 2021.

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

3 De weg terug

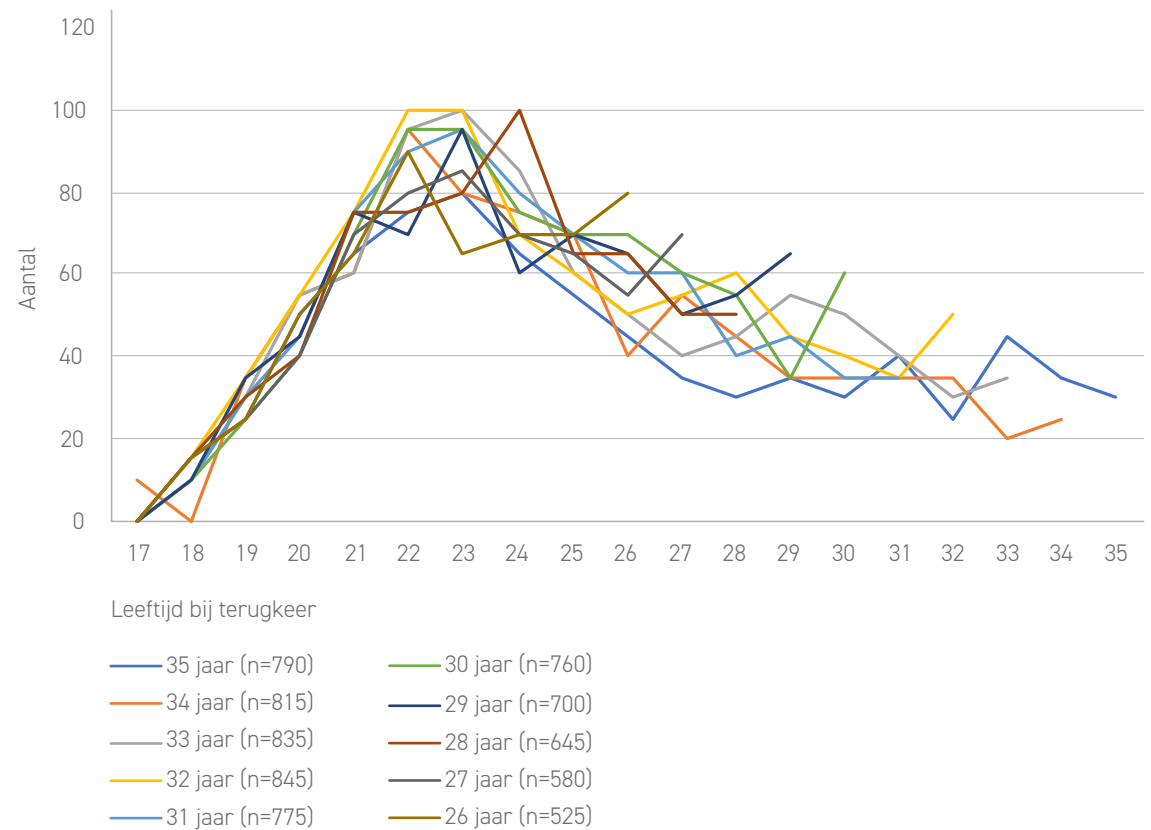
Wie zijn de jongvolwassenen die na hun vertrek uit Zeeland terugkomen? In dit hoofdstuk staan deze terugkeerders centraal. We bekijken hun leeftijd bij terugkeer, waar ze vandaan kwamen, waar ze nu wonen, en wat hun opleidingsniveau en -richting is.

Leeftijd van terugkeer

Van de 7.265 terugkeerders komt het grootste deel terug naar Zeeland tussen hun 21e en 25e jaar. De piek ligt rond de 23 jaar. Dit is de leeftijd waarop veel jongvolwassenen hun studie of opleiding afronden. Waarschijnlijk hangt het moment van terugkeer daarmee samen. Voor hun twintigste gebeurt het nog maar weinig. Na hun 27e neemt de kans op terugkeer duidelijk af, al zijn er ook dan nog jongvolwassenen die opnieuw voor Zeeland kiezen.

Figuur 3.1 Leeftijd bij terugkeer naar Zeeland, per cohort (26-35 jaar).

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

Waarvandaan keerden ze terug?

Jongvolwassenen die terugverhuizen naar Zeeland komen uit veel verschillende plaatsen. Drie herkomstgebieden springen eruit: Breda (960), Rotterdam (940) en het buitenland (980). Samen leveren zij een groot aantal terugkeerders. Daarna volgen andere grote steden met universiteiten en hogescholen, zoals Tilburg (655), Eindhoven (280), Den Haag (240), Utrecht (210) en Amsterdam (195). Veel jongeren verhuizen waarschijnlijk eerst naar deze steden voor een studie of de start van hun loopbaan en besluiten later om terug te keren.

Ook op provincieniveau zijn duidelijke patronen te zien. Vooral Noord-Brabant valt op. Vanuit deze provincie keren veel jongeren terug naar Zeeland. Naast Breda, Tilburg en Eindhoven gaat het dan om steden als Bergen op Zoom (170), 's-Hertogenbosch (110) en Roosendaal (85). Gelderland levert eveneens veel terugkeerders, vooral uit de regio's Arnhem/Nijmegen (190) en Ede/Wageningen (160).

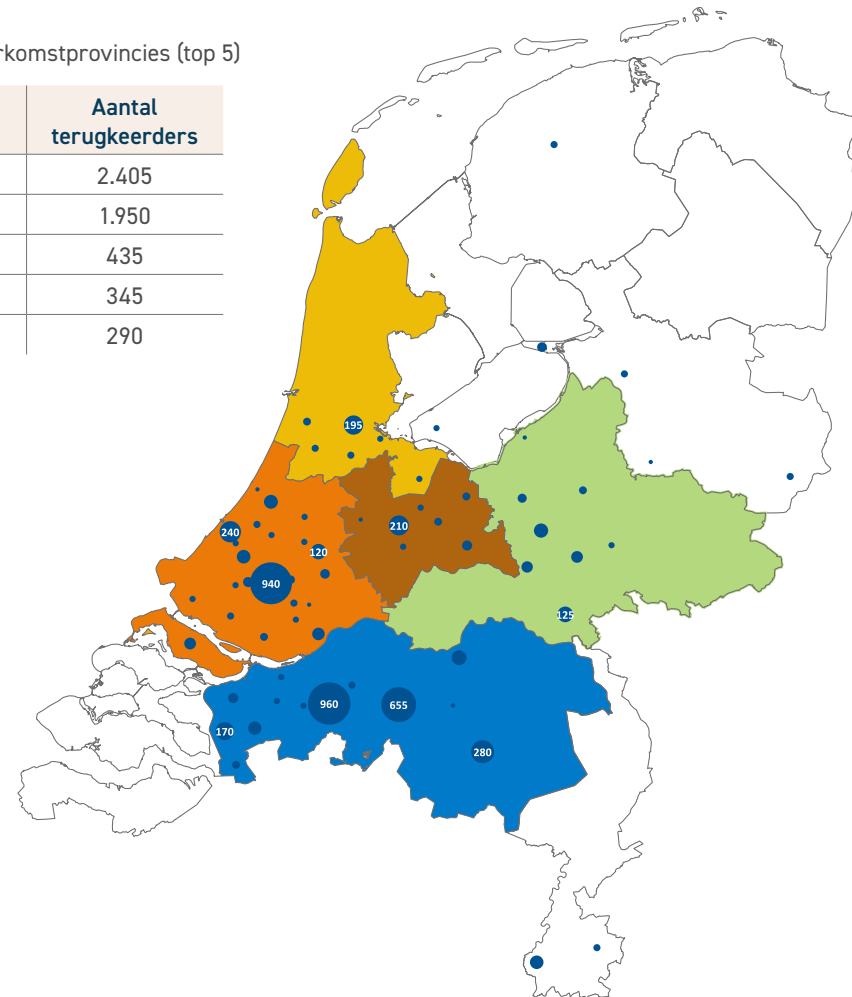
Waar wonen ze nu?

Binnen Zeeland trekken sommige gemeenten duidelijk meer terugkeerders aan dan andere. Middelburg, Goes en Vlissingen huisvesten de meeste terugkeerders die oorspronkelijk in een andere Zeeuwse gemeente woonden. Dit wijst op de aantrekkingskracht van deze stedelijke gemeenten.

Figuur 3.2 Laatste woongemeente voor terugkeer naar Zeeland (26-35 jaar).

Belangrijkste herkomstprovincies (top 5)

Provincie	Aantal terugkeerders
Noord-Brabant	2.405
Zuid-Holland	1.950
Gelderland	435
Utrecht	345
Noord-Holland	290

Noot. Naast de gemeenten in Nederland zijn er ook 980 jongvolwassenen die vanuit het buitenland naar Zeeland zijn teruggekeerd. Deze zijn niet in de kaart weergegeven.

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

Het aandeel 'eigen terugkeerders' ligt hier met 67 à 69 procent wel lager dan in bijvoorbeeld Hulst, Tholen en Schouwen-Duiveland. De gemeenten Hulst en Tholen nemen een koppositie in met 'eigen terugkeer': 84 procent van de terugkeerders die op 15-jarige leeftijd in deze gemeente woonde, keert weer terug naar deze gemeente. Gemeenten als Noord-Beveland, Borsele, Kapelle en Veere trekken over het algemeen relatief weinig eigen terugkeerders.

Tabel 3.1 Huidige woongemeente van terugkeerders (26-35 jaar) naar hun woongemeente op 15-jarige leeftijd.

Vanuit gemeente (15-jarige leeftijd):	Naar Borsele	Naar Goes	Naar Hulst	Naar Kapelle	Naar Middelburg	Naar Reimerswaal	Naar Terneuzen	Naar Tholen	Naar Veere	Naar Vlissingen	Naar Schouwen-Duiveland	Naar Noord-Beveland	Naar Sluis	% naar eigen gemeente
Borsele	210	130	-	25	40	15	-	10	10	15	10	15	-	44%
Goes	60	440	-	30	45	20	10	10	-	20	10	10	10	67%
Hulst	-	10	555	-	10	-	65	-	-	10	-	-	10	84%
Kapelle	15	75	-	115	10	20	-	-	-	10	-	-	-	44%
Middelburg	15	35	-	10	595	10	10	-	35	130	10	10	-	69%
Reimerswaal	15	40	-	20	10	145	10	-	-	10	10	-	-	54%
Terneuzen	10	25	75	10	40	10	815	10	10	20	-	-	45	76%
Tholen	10	10	-	-	10	15	-	360	-	10	10	-	-	84%
Veere	10	15	-	-	210	-	-	10	250	50	10	-	10	45%
Vlissingen	10	25	10	-	145	10	10	-	25	490	10	-	-	67%
Schouwen-Duiveland	10	30	-	10	25	10	10	15	10	10	515	15	-	80%
Noord-Beveland	10	35	-	-	10	-	-	-	-	10	-	40	-	36%
Sluis	-	10	10	-	15	-	70	-	10	10	-	-	405	76%
Totaal aantal	375	880	650	220	1.165	255	1.000	415	350	795	585	90	480	
Totaal aantal (excl. eigen gemeente)	165	440	95	105	570	110	185	55	100	305	70	50	75	

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

Opleidingsniveau

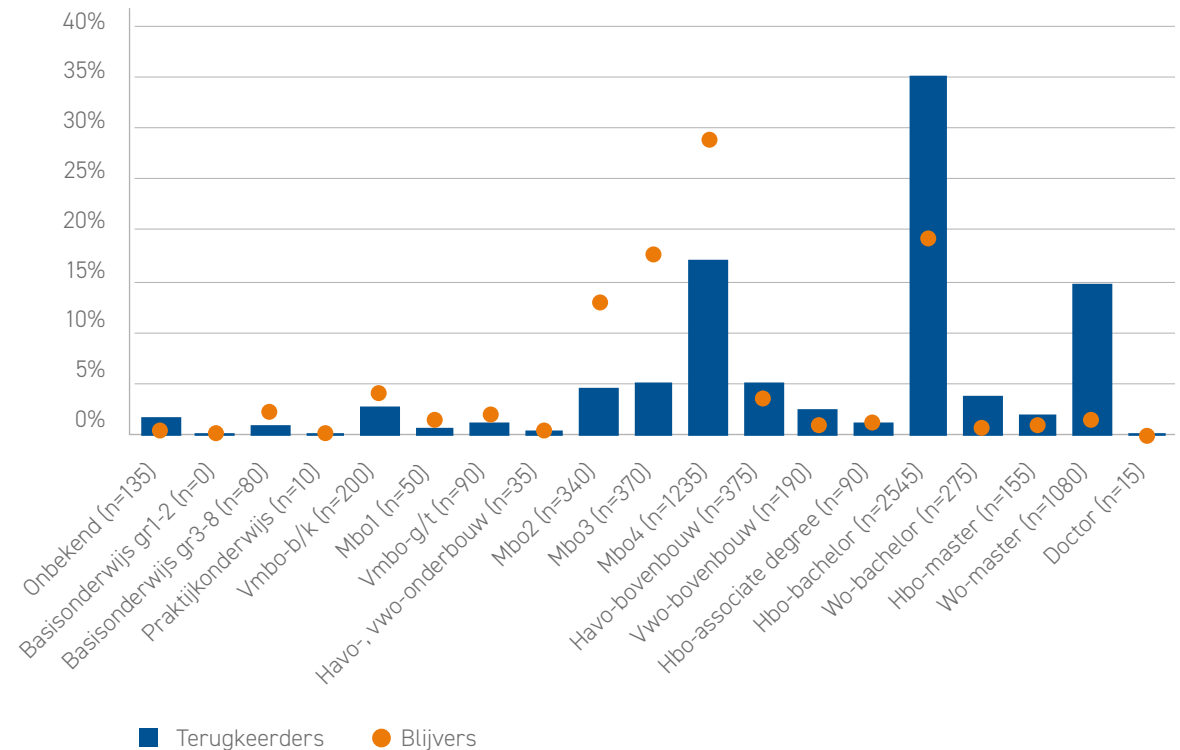
Terugkeerders zijn gemiddeld hoger opgeleid dan blijvers. Ongeveer zes op de tien hebben een hbo- of wo-diploma. Vooral het hbo-bachelor diploma komt vaak voor: ruim een derde van de terugkeerders heeft dit, tegen minder dan een vijfde van de blijvers. Ook het aantal wo-masters is hoger bij terugkeerders (15% tegen 2%). Blijvers hebben vaker een mbo-diploma. Bijna zes op de tien blijvers hebben een mbo-diploma van niveau 2, 3 of 4, terwijl dit bij terugkeerders slechts een kwart is.

Opleidingsrichting

Terugkeerders hebben een herkenbaar, maar gevarieerd opleidingsprofiel. Figuur 3.4 laat hun meest voorkomende afgeronde vervolgoopleidingen zien.

Onder terugkeerders zien we dat, op wo-niveau, vooral sociaalwetenschappelijke en juridische opleidingen populair zijn. De grootste groepen terugkeerders zijn afgestudeerd in management, bedrijfs- en personeelswetenschappen (120) of rechten (100). Daarna volgen psychologie, onderwijskunde en geneeskunde. Ook sociologie, architectuur en economie komen relatief vaak voor. Veel van deze opleidingen zijn ook populair bij vertrekkers (een uitgebreide vergelijking met vertrekkers volgt in het hoofdstuk over jongvolwassenen die momenteel buiten Zeeland wonen).

Figuur 3.3 Hoogst voltooide opleiding van terugkeerders (26-35 jaar) vergeleken met blijvers

Noot. De percentages tellen op tot 100%. De aantallen in de labels gaan over de terugkeerders.

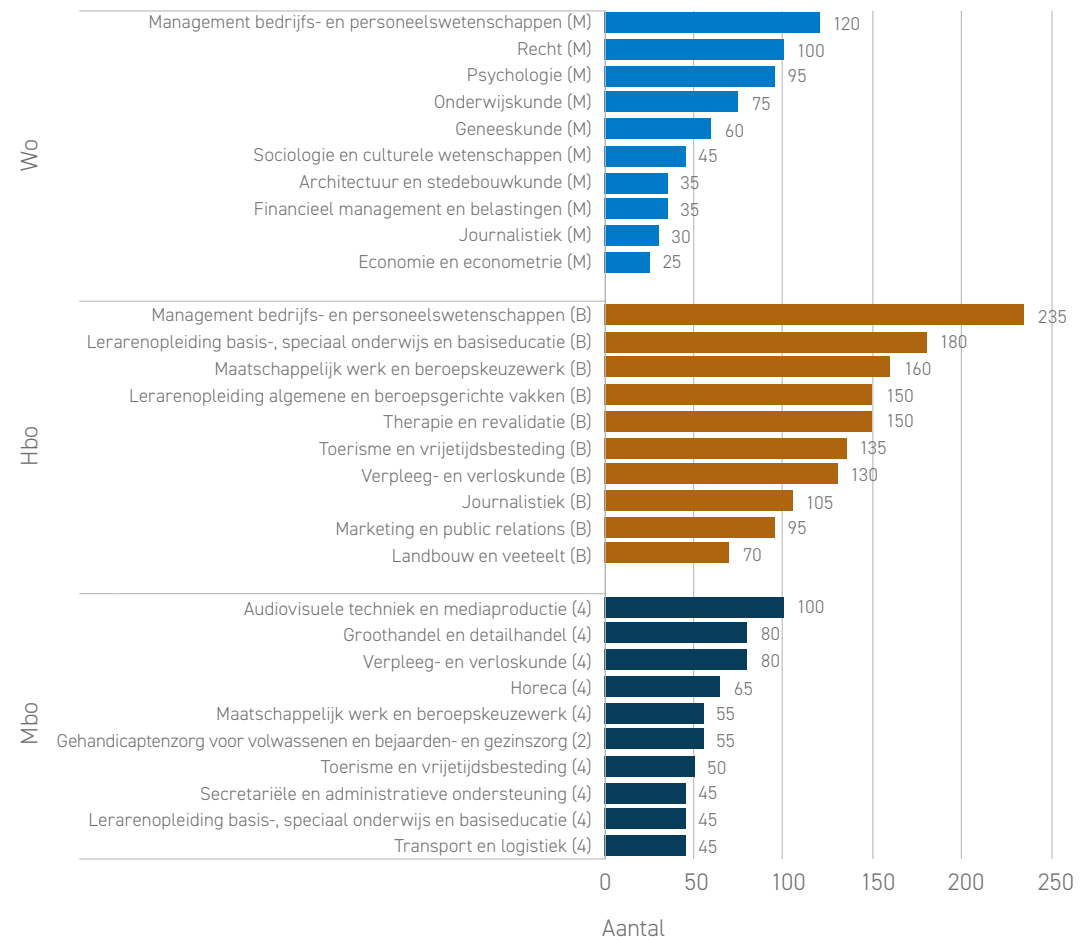
Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

Op hbo-niveau zijn management en personeelswerk (235) en de lerarenopleidingen (180 in het basisonderwijs en 150 in algemene vakken) het meest voorkomend. Daarnaast zijn maatschappelijk werk, therapie en revalidatie, toerisme, verpleging en journalistiek vaak afgerond door terugkeerders. Terugkeerders in landbouw en veeteelt zijn met 70 kleiner van omvang, maar behoren nog steeds tot de top tien van populaire hbo-opleidingen.

Bij het mbo gaat het vooral om praktische en dienstverlenende opleidingen. De grootste groepen hebben hun opleiding afgerond in audiovisuele techniek (100), handel (80) en verpleging (80). Ook veel terugkeerders hebben een opleiding in horeca, zorg, toerisme of logistiek afgerond. Dit laat zien dat mbo'ers vaak opleidingen volgen die direct toepasbaar zijn in de praktijk en goed aansluiten bij de regionale arbeidsmarkt.

In het volgende hoofdstuk verschuift de blik van teruggekeerde jongvolwassenen naar de nieuwkomers. Wie zijn deze jonge mensen die zich in Zeeland vestigden, en wat weten we over hun achtergrond?

Figuur 3.4 Tien meest voorkomende voltooide vervolgopleidingen onder terugkeerders (26–35 jaar), per opleidingsniveau

Noot. M=Master, B=Bachelor, 2-4=niveau.

De onderwijsrichtingen zijn weergegeven op het niveau van detailgroepen volgens de SOI-indeling uit 2021.

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

4 Nieuwe gezichten

Niet alle jongvolwassenen die in Zeeland wonen, zijn er ook opgegroeid. Een deel is in de loop van de jaren naar de provincie verhuisd. In dit hoofdstuk richten we ons op deze groep: jongvolwassenen van 26 tot en met 35 jaar die op 15-jarige leeftijd nog buiten Zeeland woonden. Waar komen ze vandaan, op welke leeftijd maakten ze de overstap, en waar vestigden ze zich in de provincie?

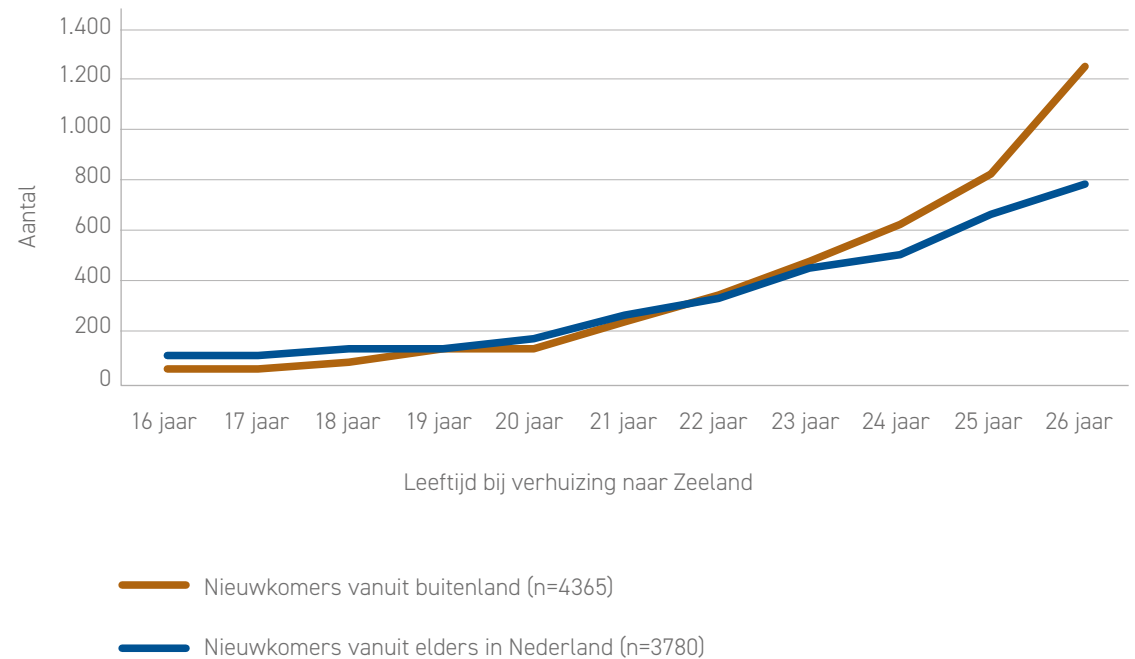
Leeftijd bij verhuizing naar Zeeland

Mensen verhuizen op verschillende momenten in hun leven naar Zeeland. Daarbij spelen verschillende dingen mee, zoals hun leeftijd en gebeurtenissen in een periode.

Om goed te zien wat leeftijd zelf voor invloed heeft, kijken we naar de situatie tot en met 26 jaar. Zo hebben alle groepen (26–35 jaar) evenveel tijd gehad om naar Zeeland te verhuizen. Bij de oudere groepen worden de recente periode-effecten hiermee buiten beschouwing gelaten². Daardoor zien we beter welk effect alleen leeftijd heeft.

Als we rekening houden met recente periode-effecten, zien we ook een leeftijds patroon voor nieuwe instroom (zie onderstaande figuur). Niet veel jongvolwassenen uit elders in Nederland verhuizen voor hun 20e naar Zeeland. Vanaf 21 jaar stijgt de instroom geleidelijk, tot zeker 26 jaar. Bij buitenlandse nieuwkomers is de instroom voor 20 jaar nog kleiner, maar daarna neemt deze sterk toe, vooral vanaf 25 jaar.³ Dit laat zien dat zowel Nederlandse als buitenlandse nieuwkomers vaak pas op latere leeftijd naar Zeeland komen.

Figuur 4.1 Leeftijd bij verhuizing naar Zeeland voor alle nieuwkomers (26–35 jaar), situatie op 26-jarige leeftijd.

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

² Uit eerste analyses (zie figuren A en B in Bijlage) blijkt dat het aantal nieuwkomers in de laatste jaren van elke groep sterk stijgt. Dat lijkt te maken te hebben met recente gebeurtenissen, oftewel: het duidt op een periode-effect. Zo neemt de komst van buitenlandse nieuwkomers al enige jaren toe, waarschijnlijk door de recente geopolitieke spanningen en internationale migratiestromen. Ook bij nieuwkomers uit andere delen van Nederland is er een lichte stijging. Waarschijnlijk komt dit door de krapte op de woningmarkt. Zeeland lijkt hierdoor de laatste jaren aantrekkelijker om te wonen. Deze trend werd sterker na de coronapandemie (zie het onderzoek van [I&O Research, 2021](#)).

³ Een deel van de buitenlandse nieuwkomers bestaat vermoedelijk uit internationale studenten, maar ook vluchtelingen maken deel uit van deze groep. Recente periode-effecten wijzen op een toename hiervan. Daarnaast wonen sommige nieuwkomers in institutionele huishoudens met meerdere buitenlandse jongvolwassenen, wat kan duiden op verblijf op COA-locaties (niet in een figuur weergegeven).

Herkomst

Het grootste deel van de nieuwkomers in Zeeland komt uit het buitenland. Het gaat om 6.710 personen. Het aantal nieuwkomers uit andere Nederlandse gemeenten is iets lager, namelijk 5.435 personen.

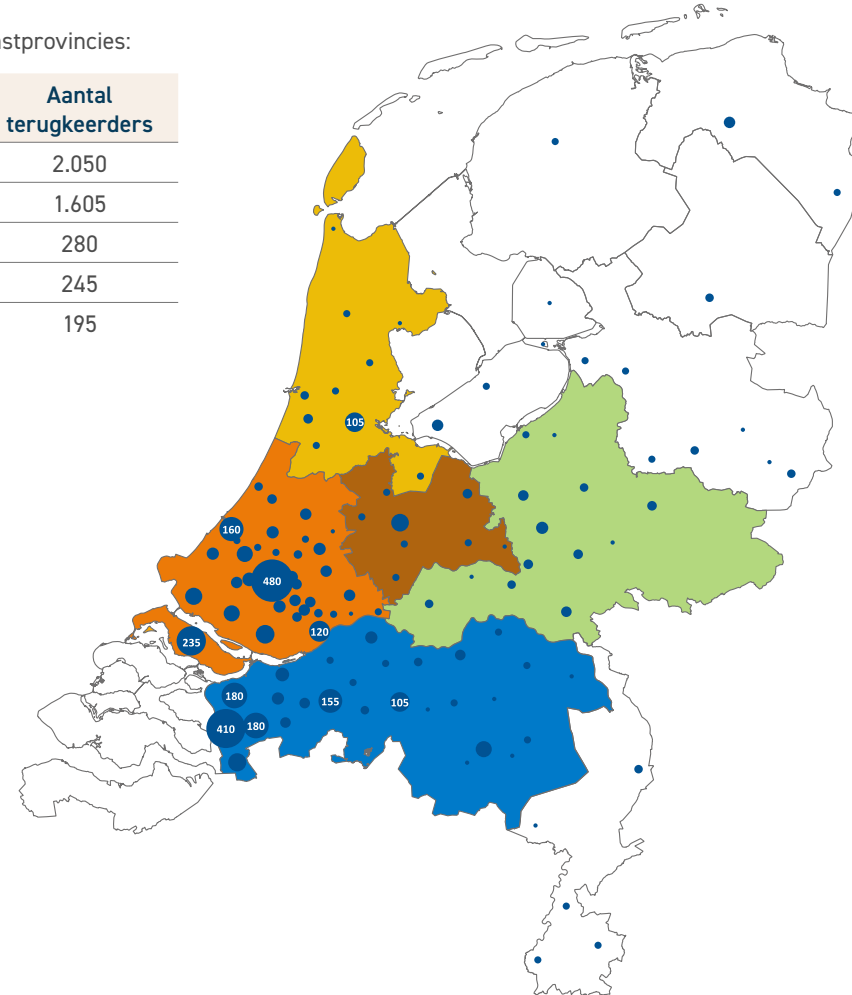
Binnen Nederland komen veel nieuwkomers in Zeeland uit nabijgelegen gemeenten. Bergen op Zoom (410), Goeree-Overflakkee (235), Steenbergen (180) en Roosendaal (180) springen eruit. Ook Dordrecht (120), Hoeksche Waard (95), Woensdrecht (90), Voorne aan Zee (80) en Nissewaard (70) leveren relatief veel nieuwe inwoners. De stap naar Zeeland is voor mensen uit deze regio's mogelijk kleiner, bijvoorbeeld omdat ze al bekend zijn met de omgeving of in de buurt zijn opgegroeid.

Daarnaast zijn er nieuwkomers uit grotere steden als Rotterdam (480) en Den Haag (160), al zijn die aantallen kleiner dan bij de groep terugkeerders uit die steden. Ook studentensteden in Noord-Brabant, zoals Breda (155) en Tilburg (105), leveren minder nieuwkomers dan bij terugkeerders het geval is. Vanuit het noorden en oosten van Nederland is de instroom beperkt: gemeenten als Zwolle (15) en Leeuwarden (15) leveren bijvoorbeeld slechts een klein aantal nieuwkomers.

Figuur 4.2 Laatste woongemeente van nieuwkomers vanuit elders in Nederland (26-35 jaar) voor verhuizing naar Zeeland.

Belangrijkste herkomstprovincies:

Provincie	Aantal terugkeerders
Zuid-Holland	2.050
Noord-Brabant	1.605
Gelderland	280
Noord-Holland	245
Utrecht	195

Noot. Naast de gemeenten in Nederland zijn er ook 6.710 nieuwkomers die vanuit het buitenland naar Zeeland zijn verhuisd. Deze zijn niet in de kaart weergegeven.

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

Huishoudsamenstelling

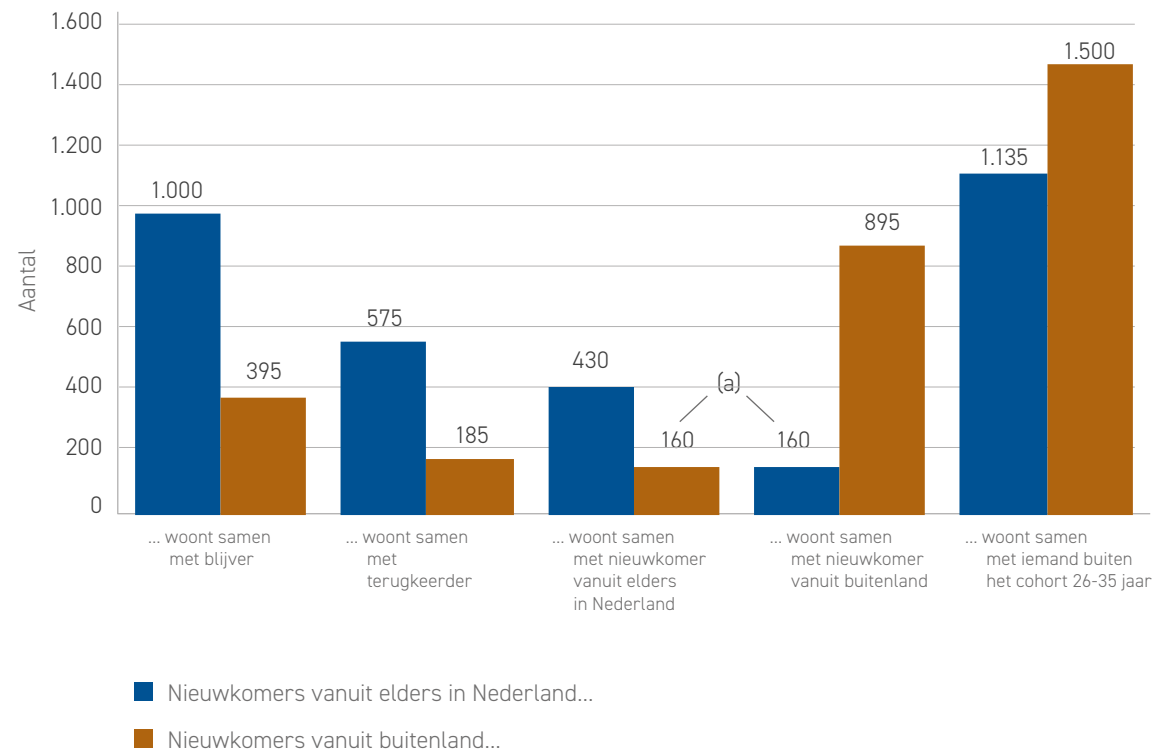
Van de in totaal 12.145 nieuwkomers in Zeeland, wonen 7.800 samen met een partner in een huishouden. Zij vormen samen 6.280 particuliere huishoudens op 1 januari 2025⁴.

Veel nieuwkomers die een huishouden vormen met hun partner wonen samen met iemand buiten de leeftijds-groep van 26–35 jaar. Zij hebben een partner die jonger is dan 26 of ouder is dan 35 jaar. De meeste nieuwkomers wonen echter samen met een partner uit het onderzoekscohort (26-35 jaar): ruim 2.100 huishoudens bij binnenlandse nieuwkomers en ongeveer 1.600 bij buitenlandse nieuwkomers.

Binnenlandse nieuwkomers wonen het vaakst samen met een blijver in Zeeland (goed voor 1000 huishoudens). Ook samenwonen met een terugkeerder (575 huishoudens) of met een andere nieuwkomer uit Nederland (430 huishoudens) komt regelmatig voor.

Buitenlandse nieuwkomers wonen relatief vaak samen met een andere buitenlandse nieuwkomer (895 huishoudens). Samenwonen met een blijver of terugkeerder komt ook voor, maar in veel kleinere aantallen.

Figuur 4.3 Huishoudsamenstelling van nieuwkomers in Zeeland (26-35 jaar) met een partner met wie ze samenwonen.

[a] Het gaat hier om dezelfde huishoudens.

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

⁴ De overige 4.345 nieuwkomers wonen niet samen met een partner en vormen 3.825 huishoudens. Het gaat bijvoorbeeld om nieuwkomers die alleen wonen, alleenstaand ouder zijn, wonen in een institutioneel huishouden (bv. een COA-locatie) of inwonend zijn bij hun ouder(s)/verzorger(s).

Bestemming van nieuwkomers

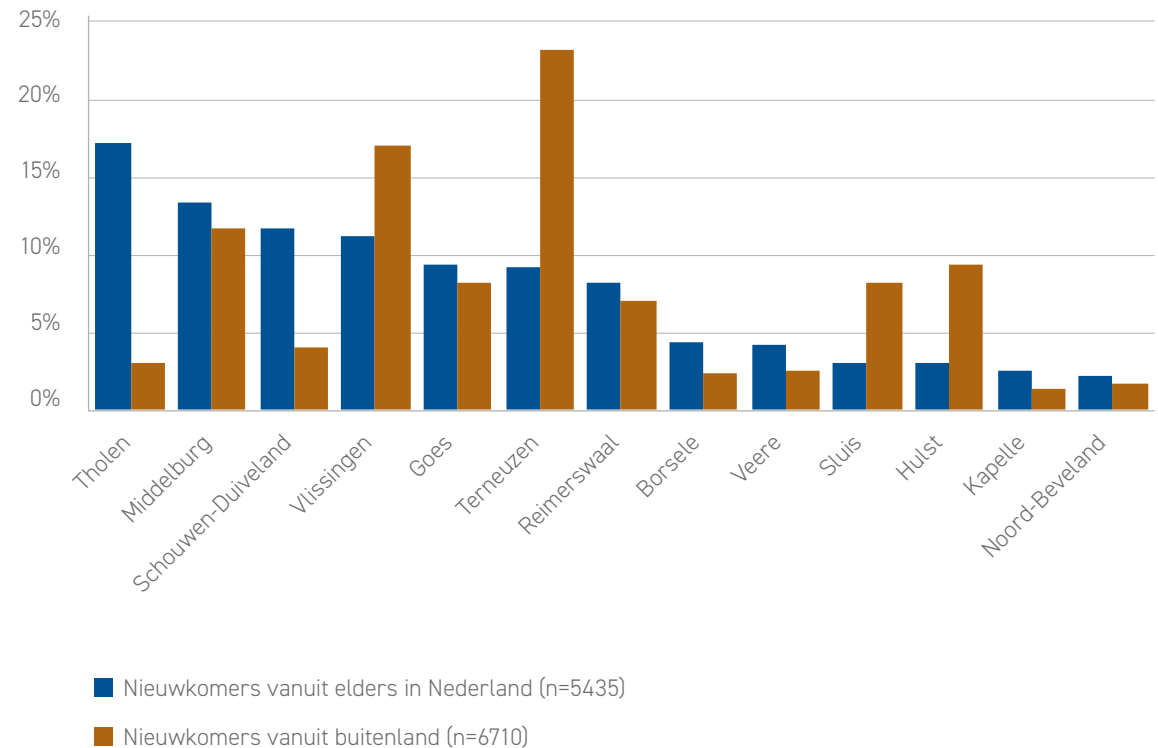
Nieuwkomers verspreiden zich over heel Zeeland, maar er zijn duidelijke verschillen tussen regio's waar zij zich vestigen. Zo woont 41% van de nieuwkomers uit het buitenland in Zeeuws-Vlaanderen, het zuidelijkste deel van Zeeland dat aan België grenst. Vooral de gemeente Terneuzen valt hierbij op.

Gemeenten die grenzen aan andere provincies, Tholen, Schouwen-Duiveland en Reimerswaal, trekken vooral jongvolwassenen uit andere delen van Nederland aan. Ruim een op de drie binnenlandse nieuwkomers kiest voor een van deze gemeenten. Vooral de gemeente Tholen springt daarbij uit. Dit aantal is met name opvallend als je het aantal nieuwkomers relateert aan de omvang van de lokale bevolking.

De gemeente Reimerswaal trekt ook relatief veel buitenlandse nieuwkomers aan. Dit is bijna net zoveel als in Goes. Hiermee onderscheidt Reimerswaal zich van Tholen en Schouwen-Duiveland, die vooral binnenlandse nieuwkomers trekken.

De stedelijke gemeenten, Goes, Middelburg, Terneuzen en Vlissingen trekken zowel relatief veel binnenlandse als buitenlandse nieuwkomers aan.

Figuur 4.4 Huidige woongemeente van nieuwkomers in Zeeland (26-35 jaar).

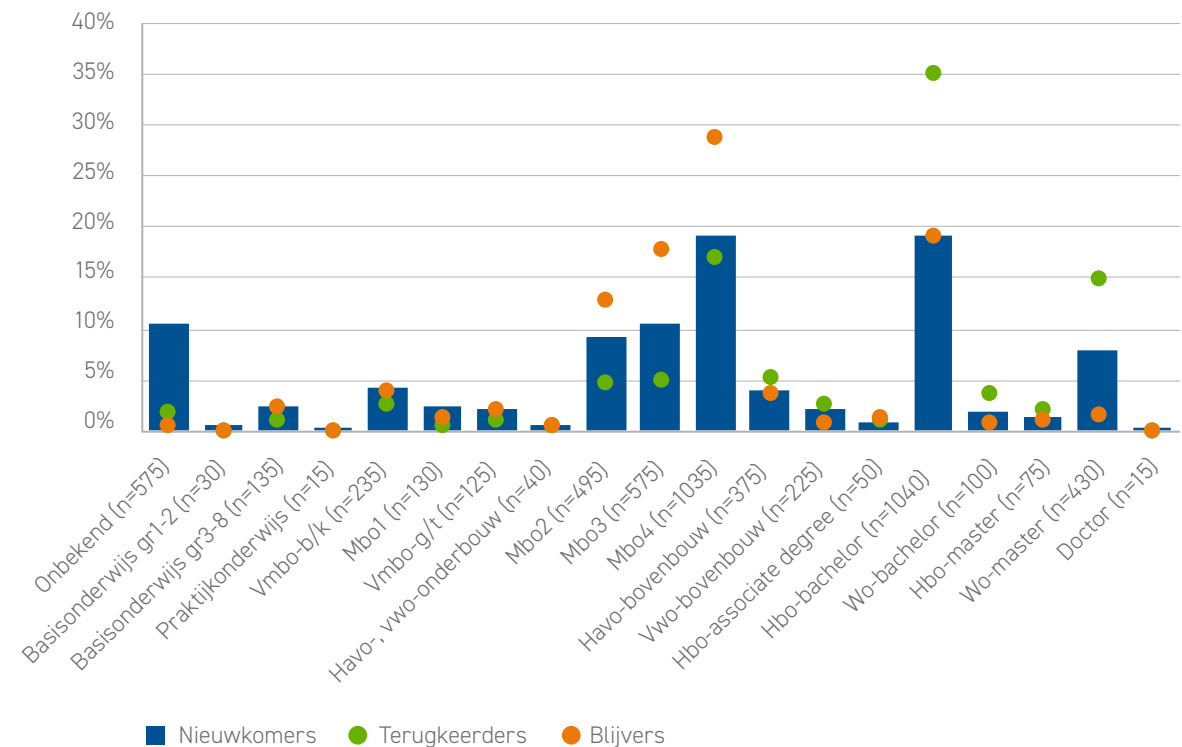
Noot. De percentages tellen op tot 100% voor elke verhuisgroep.

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

Opleidingsniveau

Nieuwkomers in Zeeland die van elders uit Nederland komen, lijken qua opleidingsniveau het meest op blijvers. Wel hebben ze vaker een wo-diploma en minder vaak een mbo-diploma dan blijvers⁵. Vergeleken met terugkeerders hebben deze nieuwkomers minder vaak een wo- of hbo-diploma en vaker een mbo-opleiding afgerond. Opvallend is dat bij een deel van de nieuwkomers vanuit elders in Nederland de opleidingsgegevens ontbreken. Dit komt mogelijk doordat sommige nieuwkomers eerst in het buitenland woonden en later via een andere Nederlandse gemeente in Zeeland terechtkwamen.

Figuur 4.5 Hoogst voltooide opleiding van nieuwkomers vanuit elders in Nederland (26-35 jaar) vergeleken met blijvers en terugkeerders.

Noot. De percentages tellen op tot 100%. De aantallen in de labels gaan alleen over de nieuwkomers vanuit elders van Nederland.

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

⁵ Ook hier zijn de nieuwkomers vanuit het buitenland buiten beschouwing gelaten, omdat hun onderwijsgegevens meestal ontbreken.

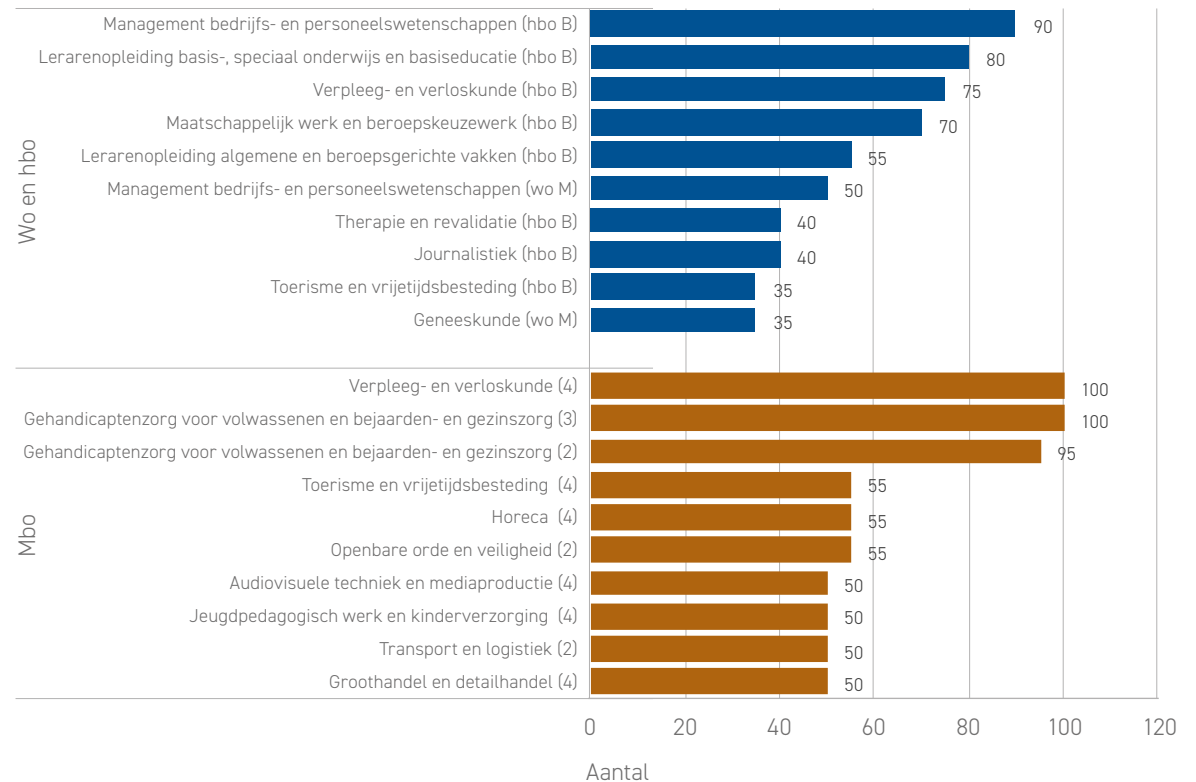
Onderwijsrichting

Jongvolwassenen die vanuit andere Nederlandse gemeenten naar Zeeland verhuisden, hebben een eigen profiel in opleidingsrichtingen. Bij hbo en wo staat management, bedrijfs- en personeelswetenschappen bovenaan, met 90 afgestudeerden op hbo-niveau en 50 op wo-niveau. Ook onderwijs- en zorgopleidingen zijn sterk vertegenwoordigd. Het gaat om de lerarenopleiding voor basis- en speciaal onderwijs en basiseducatie (80), de lerarenopleidingen voor algemene en beroepsgerichte vakken (55), verpleeg- en verloskunde (75), therapie en revalidatie (40) en geneeskunde (35). Al deze richtingen behoren tot de top tien.

Bij mbo-gediplomeerden valt vooral de zorg op. Zo hebben 100 nieuwkomers verpleegkunde afgerond. Direct daarachter volgen opleidingen in de gehandicapten-, bejaarden- en gezinszorg: 100 op niveau 3 en 95 op niveau 2. Ook zien we richtingen die passen bij Zeeland als toeristische provincie, zoals toerisme en vrijetijdsbesteding (55) en horeca (55).

In het volgende hoofdstuk gaan we in op de tegenhangers van nieuwkomers, namelijk: vertrekkers. Welke keuzes maakten zij, en waar wonen ze nu?

Figuur 4.6 Tien meest voorkomende voltooide vervolgopleidingen onder nieuwkomers vanuit elders in Nederland (26–35 jaar), per opleidingsniveau

Noot. M=Master, B=Bachelor, 2-4=niveau. Voor deze figuur zijn hbo- en wo-opleidingen samengenomen. Dit is gedaan vanwege het relatief kleine aantal nieuwkomers met een wo-diploma. De onderwijsrichtingen zijn weergegeven op het niveau van detailgroepen volgens de SOI-indeling uit 2021.

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

5 Een leven buiten Zeeland

In hoofdstuk 3 kwamen de terugkeerders aan bod, maar niet alle Zeeuwse jongeren keren terug. Sterker nog: de grootste groep lijkt niet meer terug te komen.

We zagen dat de meeste terugkeerders rond hun 23e jaar naar Zeeland verhuizen. Na hun 27e neemt de kans op terugkeer af. Jongvolwassenen die nu halverwege de dertig zijn en nog steeds buiten Zeeland wonen, lijken voorsnóg weinig intentie te hebben om terug te keren.

Wie zijn deze vertrekkers? Waar wonen ze nu, welke opleidingen volgden ze, en in welke richtingen? In dit hoofdstuk duiken we in de cijfers.

Waar wonen vertrekkers momenteel?

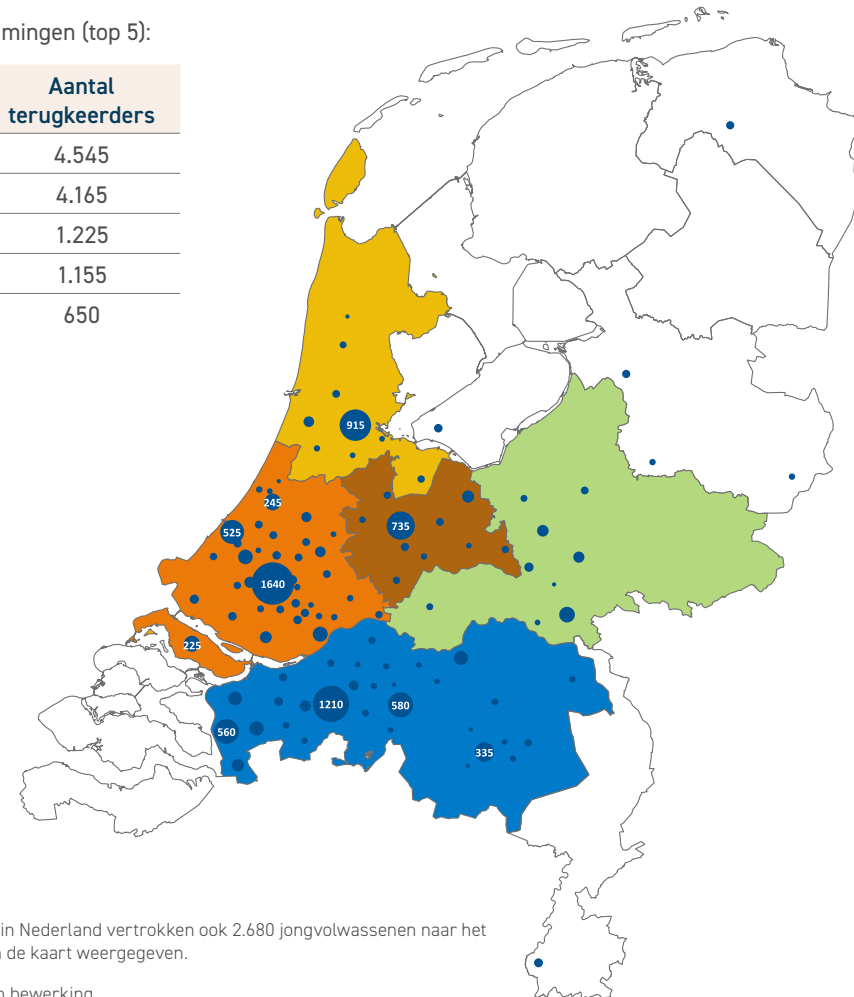
In totaal zijn 16.140 Zeeuwse jongvolwassenen van 26 tot 35 jaar vertrokken en niet teruggekeerd. Daarvan verhuisden er 13.460 naar een andere Nederlandse gemeente. De rest is naar het buitenland vertrokken. De meeste Zeeuwse jongvolwassenen die niet zijn teruggekeerd, wonen nu in grotere steden. Rotterdam is veruit het populairst, met 1.640 voormalige Zeeuwen. Ook Breda (1.210), Amsterdam (915) en Utrecht (735) trekken veel jongvolwassenen aan. Andere steden zoals Tilburg (580), Bergen op Zoom (560), Den Haag (525), Eindhoven (335) en Leiden (245) staan ook hoog op de lijst.

Verder valt het aantal jongvolwassenen in het buitenland op (2.680 in totaal)⁶: vooral onder dertigers is dit een populaire bestemming. Zo woont bijna één op de vijf vertrokken 35-jarigen inmiddels buiten Nederland (niet in de figuur weergegeven).

Figuur 5.1 Huidige woongemeente van vertrekkers uit Zeeland (26-35 jaar).

Belangrijkste bestemmingen (top 5):

Provincie	Aantal terugkeerders
Zuid-Holland	4.545
Noord-Brabant	4.165
Noord-Holland	1.225
Utrecht	1.155
Gelderland	650

Noot. Naast de gemeenten in Nederland vertrokken ook 2.680 jongvolwassenen naar het buitenland. Deze zijn niet in de kaart weergegeven.

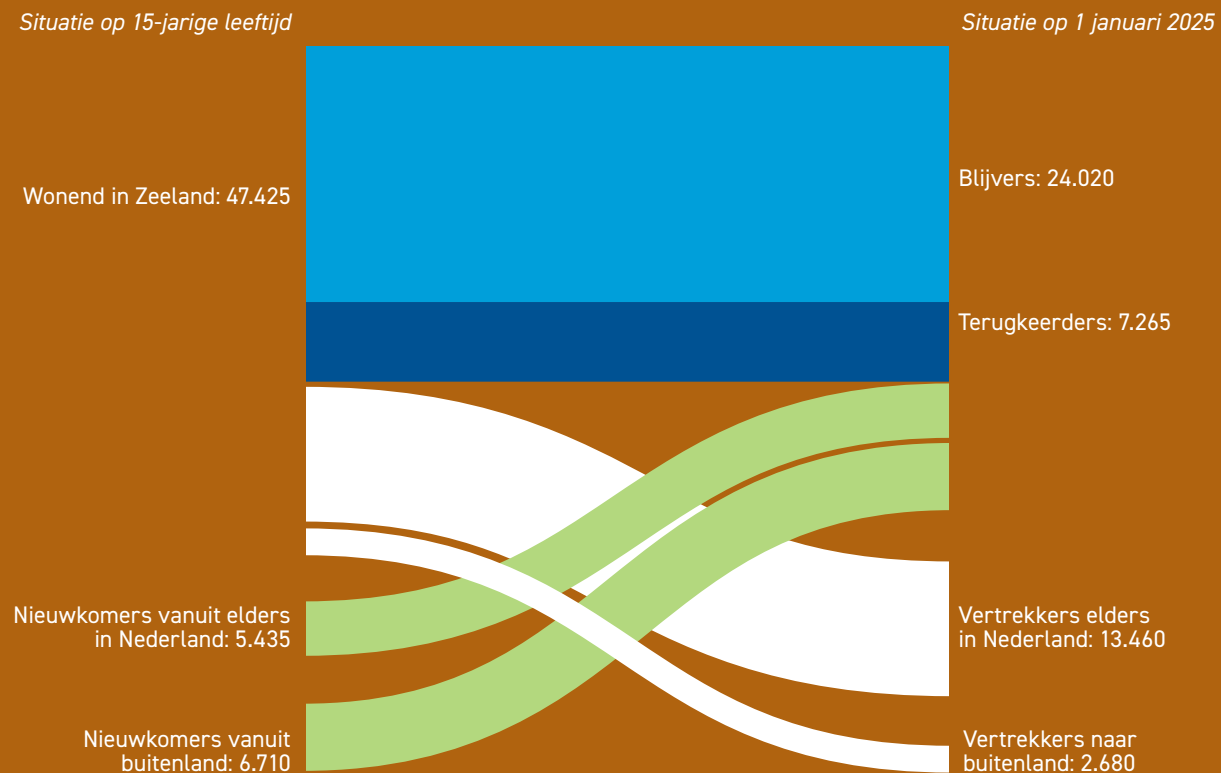
Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

⁶ Een klein deel in deze categorie is mogelijk overleden of heeft een onbekende woonplaats. Gezien de jonge leeftijd van de onderzochte groep zal dit deel niet groot zijn.

Verhuispatronen van en naar Zeeland

Naast de kaart met de huidige woongemeenten van vertrekkers uit Zeeuwen geeft onderstaande figuur een totaaloverzicht van het aantal blijvers, terugkeerders, nieuwkomers (uit binnen- en buitenland) en vertrekkers (naar binnen- en buitenland). De figuur maakt zichtbaar hoe de vertrekkers, die in dit hoofdstuk centraal staan, zich verhouden tot de andere groepen die in de voorgaande hoofdstukken zijn besproken.

Verhuisgeschiedenis van huidige 26- tot en met 35-jarigen:

Noot. Een klein deel van de vertrekkers naar het buitenland is mogelijk overleden of heeft een onbekende woonplaats. Gezien de jonge leeftijd van de onderzochte groep zal dit deel niet groot zijn.

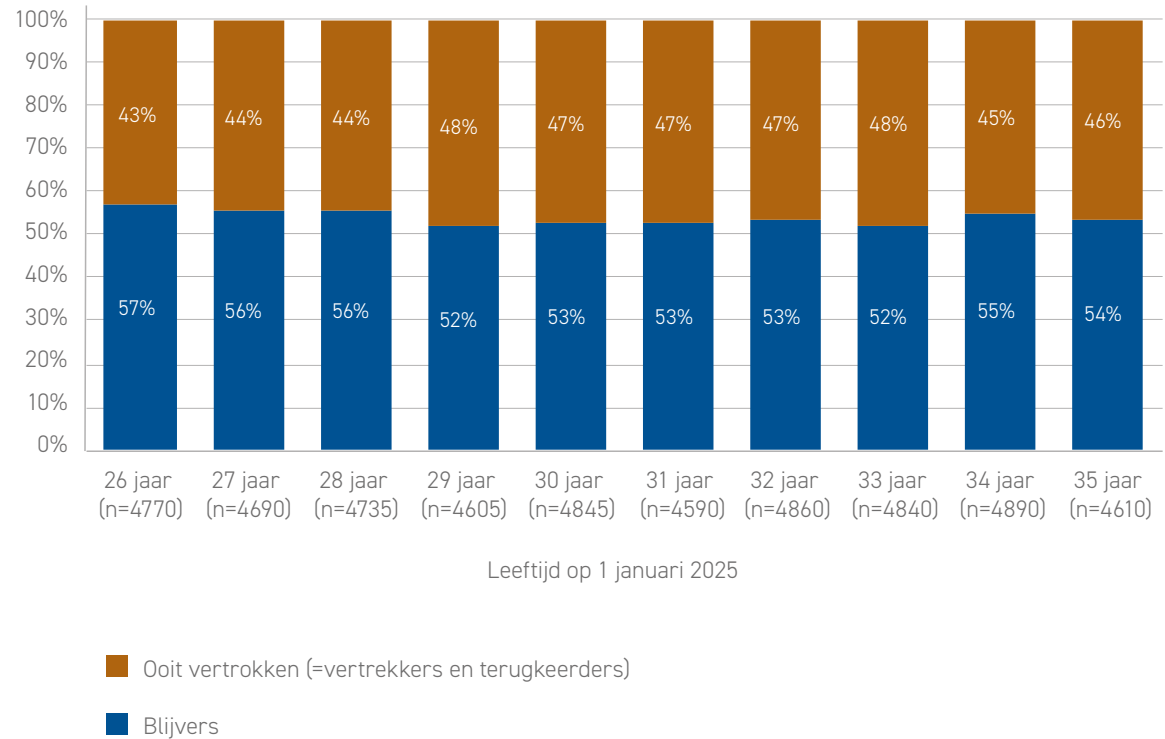
Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

Blijven jongere generaties vaker weg of keren ze vaker terug?

Om te begrijpen of jongere leeftijdscohorten vaker vertrekken of juist terugkeren, kijken we naar twee dingen: hoeveel jongvolwassenen wonen er nu buiten de provincie, en waar woonden zij op hun 26e verjaardag? We vergelijken de woonsituatie van alle cohorten (26 tot en met 35 jaar) op diezelfde leeftijd. Zo ontstaat een eerlijker beeld van vertrek en terugkeer: iedere groep heeft dan namelijk evenveel tijd gehad om te verhuizen. Alleen op die manier kunnen we veranderingen in verhuisgedrag tussen leeftijdscohorten goed in kaart brengen.

Uit de cijfers blijkt dat jongere cohorten op hun 26e iets minder vaak buiten Zeeland woonden dan oudere. Van de huidige 26-jarigen woont 43 procent buiten de provincie, tegenover 46 tot 48 procent bij eerdere cohorten. Een mogelijke verklaring is dat jongere cohorten vaker thuis zijn blijven wonen vanwege het steeds beperktere woningaanbod in combinatie met de stijgende huur- en koopprijzen. Ook werd thuis wonen aantrekkelijker door de invoering van het leenstelsel in 2015, iets waar oudere cohorten tijdens hun studietijd niet of nauwelijks mee te maken hadden (Van den Berg & van Gaalen, 2018).

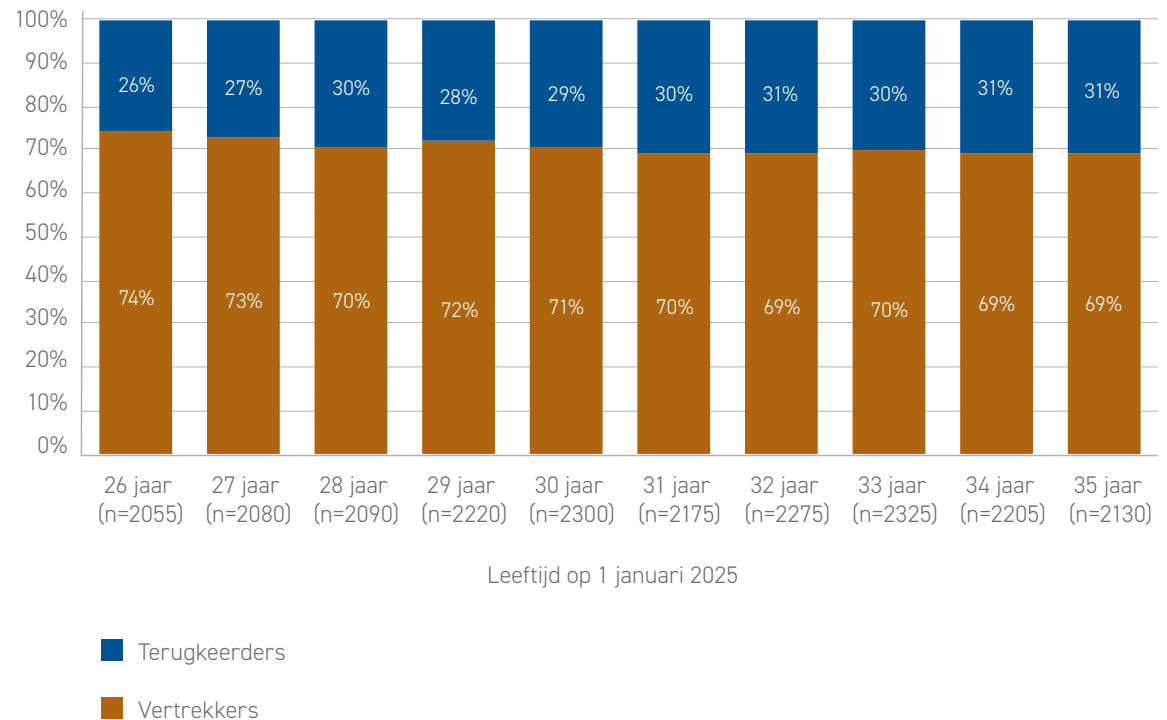
Figuur 5.2 Situatie op 26-jarige leeftijd, per leeftijdsjaar (26–35 jaar).

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

Tegelijkertijd zien we dat vertrekkers minder vaak terugkeren. Van de huidige 26-jarigen die vertrokken, woont 74 procent nog steeds buiten de provincie, tegenover 69 procent bij oudere cohorten op die leeftijd. Jongere cohorten vertrekken dus iets minder vaak, maar keren – eenmaal vertrokken – ook minder snel terug.

Figuur 5.3 Situatie op 26-jarige leeftijd van jongvolwassenen die ooit zijn vertrokken uit Zeeland, per leeftijdsjaar (26–35 jaar).

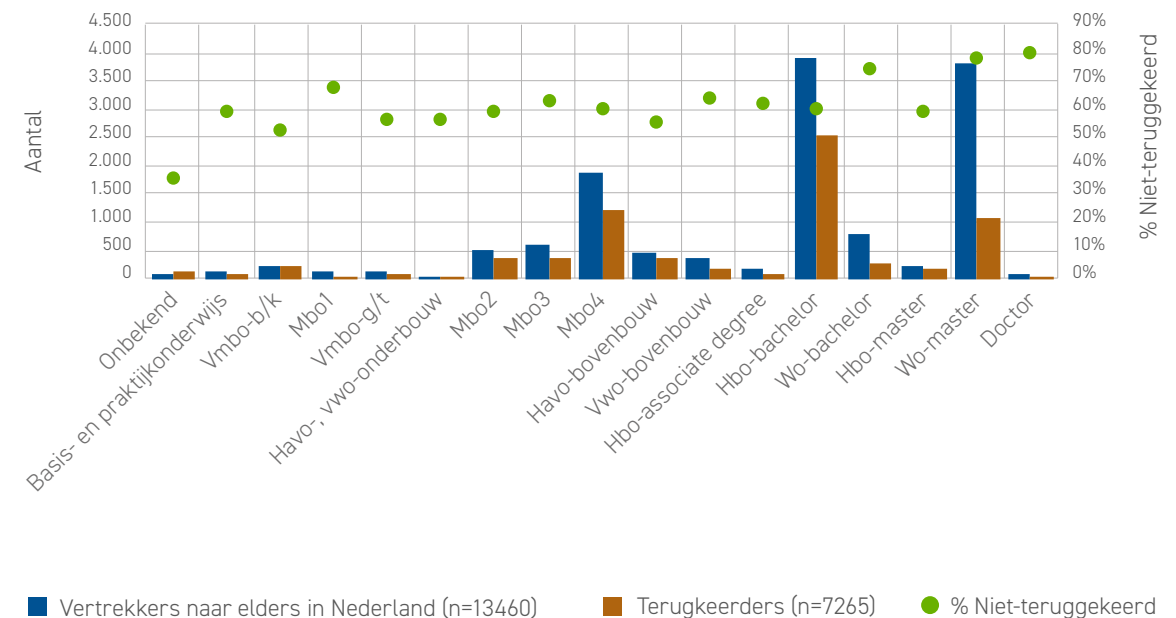

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

Welke opleidingen leiden vaker tot terugkeer?

De meeste jongvolwassenen die Zeeland hebben verlaten, hebben een hbo-bachelor of wo-master afgerond. Jongvolwassenen met een vervolgopleiding (mbo, hbo of wo) keren minder vaak terug naar Zeeland dan jongvolwassenen zonder vervolgopleiding en met alleen middelbaar of basisonderwijs. Binnen de groep met een vervolgopleiding zijn ook verschillen zichtbaar. Universitair opgeleiden, vooral met een master of doctorstitel, keren het minst vaak terug en blijven het vaakst buiten Zeeland wonen. Het verschil tussen mbo- en hbo-afgestudeerden is kleiner: hun terugkeerpercentages liggen dicht bij elkaar.

Figuur 5.4 Hoogst voltooide opleiding van terugkeerders en vertrekkers naar elders in Nederland (26-35 jaar).

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

Welke richtingen vallen op?

Naast het opleidingsniveau hangt ook de richting van de afgeronde opleiding samen met de kans om terug te keren naar Zeeland. Voor deze analyse kijken we naar 11 hoofdrichtingen van opleidingen.

Binnen het wo zien we vooral dat afgestudeerden in informatica, wiskunde, natuurwetenschappen en kunst- en taalstudies minder vaak terugkeren. Wie een universitaire opleiding in onderwijs of in landbouw en diergeneeskunde heeft afgerond vestigt zich juist vaker opnieuw in Zeeland.

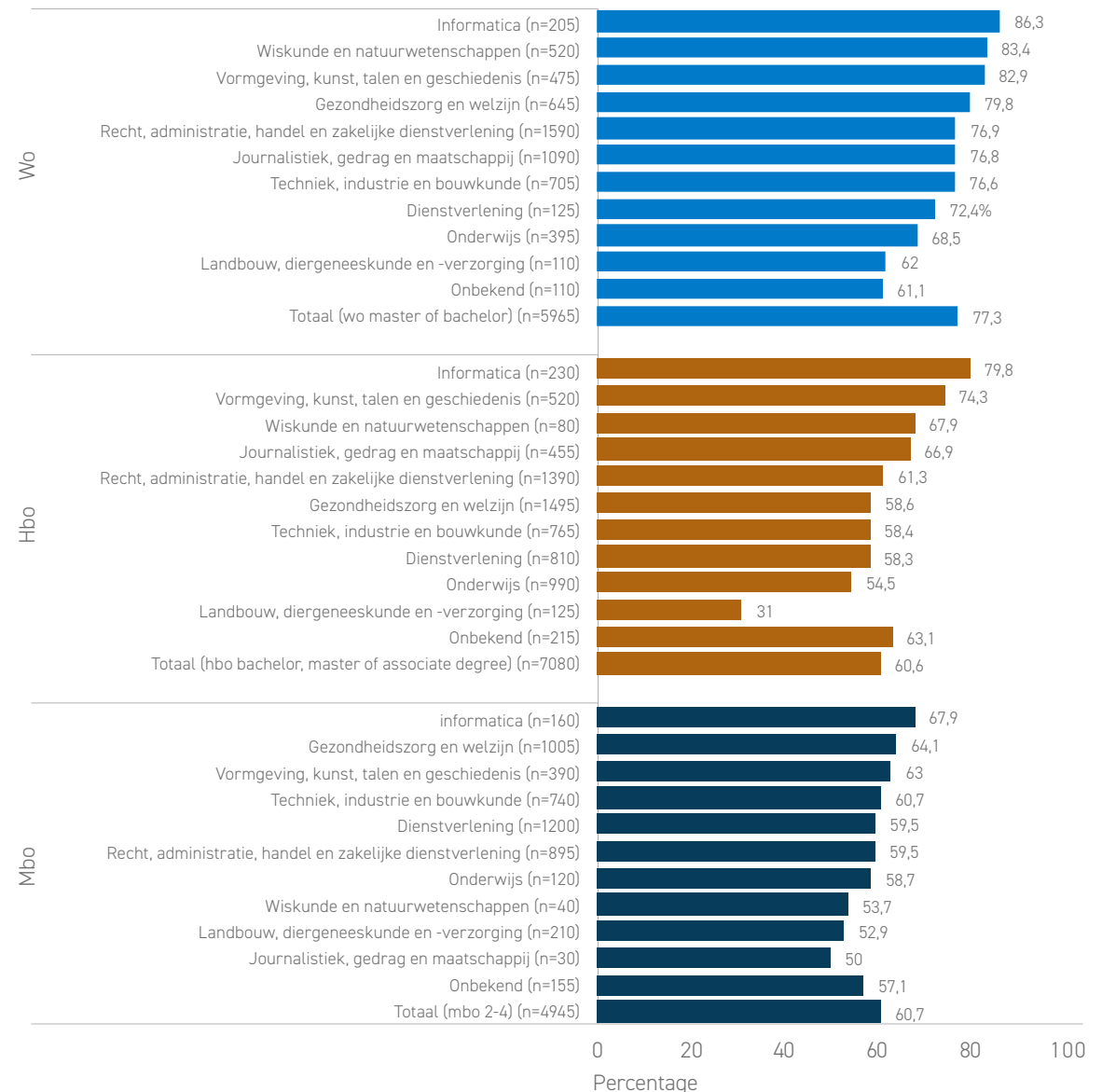
Het beeld bij het hbo is vergelijkbaar: afgestudeerden in informatica, wis- en natuurkunde en kunstopleidingen vertrekken vaker, terwijl leraren en hbo-afgestudeerden in landbouw bovengemiddeld vaak terugkeren. Bij een hbo-opleiding in landbouw, diergeneeskunde en -zorg keert zelfs ruim twee derde terug naar Zeeland. In de meeste andere hbo-richtingen blijft de meerderheid weg.

Bij mbo-afgestudeerden wijkt het beeld deels af van hbo/wo. Zo blijven afgestudeerden in gezond-

Noot. Admin. = Administratie. Het aantal vertrekkers plus terugkeerders staat tussen haakjes. De onderwijsrichtingen zijn samengevoegd tot hoofdgroepen volgens de SOI-indeling uit 2021. Wo = bachelor of master; Hbo = bachelor, master of associate degree; Mbo = niveau 2, 3 of 4.

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

Figuur 5.5 Percentage jongvolwassenen (26-35 jaar) dat niet is teruggekeerd per hoogst voltooide opleidingsrichting. Gesorteerd op aandeel niet-terugkeerders per opleidingsniveau.

heidszorg en welzijn vaker weg. Tegelijkertijd zijn er overeenkomsten: ook jongvolwassenen met een mbo-opleiding in onderwijs of landbouw keren vaker terug naar Zeeland.

Trek of weglek?

De verhuissaldi laten zien hoe het wegblijven van jongvolwassenen samenhangt met hun opleidingsrichting en geven een kwantitatief vervolg op de eerder beschreven wegblijfpercentages. Voor hbo- en wo-opleidingen zijn de verliezen vaak groot. Afgestudeerden in informatica, wis- en natuurkunde, en vormgeving, kunst, talen en geschiedenis vertrekken vaker dan dat er nieuwkomers of terugkeerders bijkomen. Alleen bij landbouw is het saldo positief en bij onderwijs ligt het saldo dicht bij nul. Hier vertrekken vrijwel evenveel jongvolwassenen als dat er terugkeren of nieuw bijkomen.

Bij mbo-opleidingen is het beeld anders en is er geen sprake van verlies. Het aantal vertrekkers wordt ruimschoots aangevuld door nieuwkomers en terugkeerders. Vooral in zorg, horeca, transport, logistiek en handel ontstaat een positief saldo. Dit laat zien dat de instroom van jongvolwassenen op mbo-niveau relatief stabiel blijft, ook als sommige afgestudeerden ervoor kiezen niet terug te keren.

Tabel 5.1 Verhuissaldi van jongvolwassenen (26-35 jaar) naar hoogst voltooide opleidingsrichtingen op wo/hbo-niveau. Gesorteerd op verhuissaldo.

Onderwijsrichting	Vertrekkers naar elders in Nederland (A)	Terugkeerders (B)	Nieuwkomers vanuit elders in Nederland (C)	Verhuissaldo (B+C-A)
Recht, administratie, handel en zakelijke dienstverlening	2075	905	340	-825
Journalistiek, gedrag en maatschappij	1145	405	125	-615
Vormgeving, kunst, talen en geschiedenis	780	215	95	-470
Wiskunde en natuurwetenschappen	485	110	50	-325
Gezondheidszorg en welzijn	1390	750	335	-305
Techniek, industrie en bouwkunde	985	485	215	-290
Informatica	360	75	35	-245
Dienstverlening	565	370	135	-55
Onderwijs	810	575	230	-5
Landbouw, diergeneeskunde en -verzorging	105	130	45	70
Onbekend	205	120	80	0

Noot: De aantallen zijn afgerond. Daardoor kan de optelsom (B+C-A) soms licht afwijken van het weergegeven verhuissaldo. Het saldo zelf is apart berekend en afgerond op vijftallen. De onderwijsrichtingen zijn samengevoegd tot hoofdgroepen volgens de SOI-indeling uit 2021.

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

Berekening van verhuissaldi

In deze analyse zijn jongvolwassenen die naar of vanuit het buitenland verhuizen niet meegenomen (vanwege ontbrekende onderwijsgegevens). De saldi laten dus alleen het verschil zien tussen terugkeerders en nieuwkomers vanuit andere Nederlandse gemeenten enerzijds en vertrekkers naar andere Nederlandse gemeenten anderzijds.

Nu de verhuisbewegingen van 26- tot en met 35-jarigen in beeld zijn gebracht, richten we ons op jongeren van 16 tot en met 25 jaar. Wat zegt hun situatie over de toekomst van Zeeland? Op basis van eerdere trends schetsen we enkele verwachtingen.

Tabel 5.2 Verhuissaldi van jongvolwassenen (26-35 jaar) naar hoogst voltooide opleidingsrichtingen op mbo 2,3,4-niveau. Gesorteerd op verhuissaldo.

Onderwijsrichting	Vertrekkers naar elders in Nederland (A)	Terugkeerders (B)	Nieuwkomers vanuit elders in Nederland (C)	Verhuissaldo (B+C-A)
Vormgeving, kunst, talen en geschiedenis	245	145	100	0
Informatica	110	50	60	0
Journalistiek, gedrag en maatschappij	15	15	0	10
Wiskunde en natuurwetenschappen	20	20	10	10
Onderwijs	70	50	40	20
Landbouw, diergeneeskunde en -verzorging	110	100	95	85
Recht, administratie, handel en zakelijke dienstverlening	530	360	310	140
Techniek, industrie en bouwkunde	450	290	355	195
Gezondheidszorg en welzijn	645	360	500	220
Dienstverlening	715	485	555	325
Onbekend	90	65	65	45

Noot. De aantallen zijn afgerond. Daardoor kan de optelsom (B+C-A) soms licht afwijken van het weergegeven verhuissaldo. Het saldo zelf is apart berekend en afgerond op vijftallen. De onderwijsrichtingen zijn samengevoegd tot hoofdgroepen volgens de SOI-indeling uit 2021.

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

6 De volgende generatie

De vorige hoofdstukken lieten zien hoe jongvolwassenen van 26 tot en met 35 jaar zich naar en uit Zeeland verplaatsen. Maar hoe ziet de jongere generatie eruit? En wat zeggen hun keuzes en bewegingen mogelijk over de toekomst?

In dit hoofdstuk staan jongeren van 16 tot en met 25 jaar centraal. Sommigen zitten nog op de middelbare school, anderen volgen een opleiding of zijn net begonnen met werken.

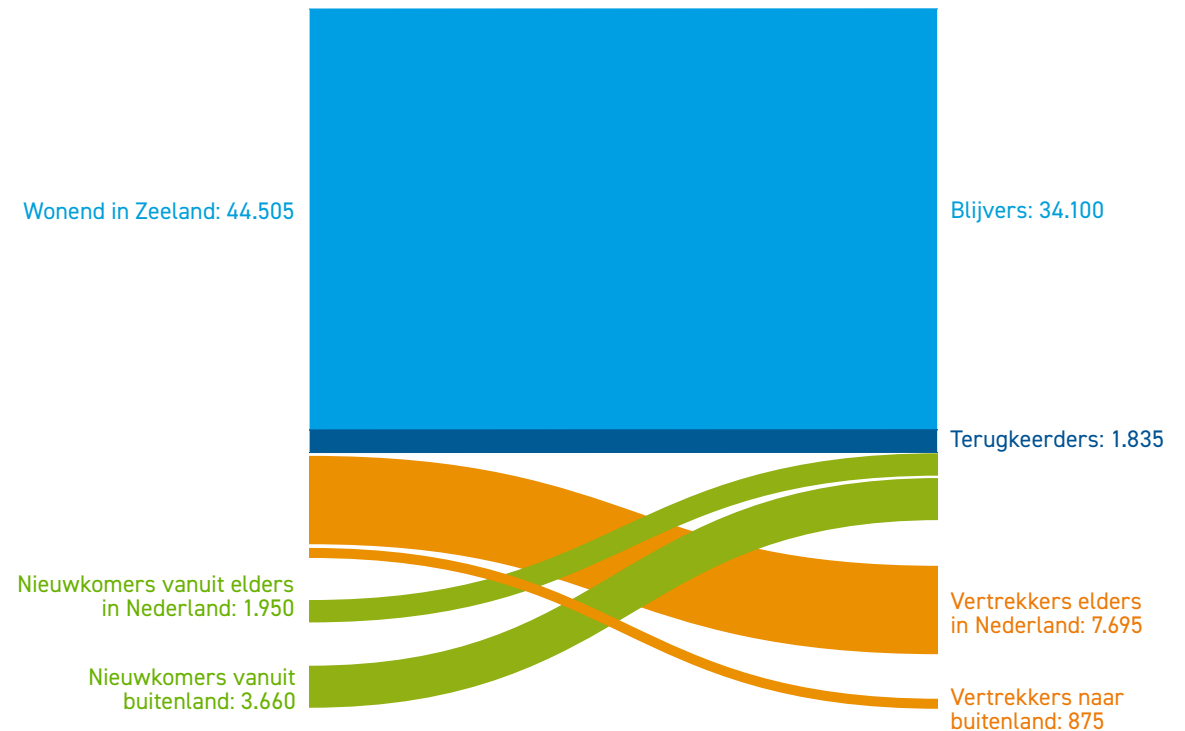
Waar mogelijk vergelijken we hun situatie met die van de huidige 26- tot en met 35-jarigen, toen zij tien jaar geleden zelf tussen de 16 en 25 jaar oud waren. Zo ontstaat een eerste beeld van mogelijke ontwikkelingen voor Zeeland.

We richten ons hier vooral op jongeren die Zeeland hebben verlaten en soms alweer zijn teruggekeerd. Omdat terugkeer en nieuwe instroom in deze levensfase nog volop plaatsvinden, behandelen we deze twee verhuisgroepen niet apart.

Jongeren van 16 tot en met 25 jaar in Zeeland

Op 1 januari 2025 woonden ruim 41.000 jongeren van 16–25 jaar in Zeeland, ongeveer evenveel als tien jaar geleden. Van hen is 82 procent blijver, 4 procent terugkeerder, 9 procent nieuwkomer uit het buitenland en 5 procent nieuwkomer uit andere Nederlandse gemeenten.

Figuur 6.1 Verhuisgeschiedenis van huidige 16- tot en met 25-jarigen.

Noot. Ter vergelijking worden in de tekst de cijfers van het cohort 26–35 jaar van 2015 genoemd, toen zij zelf tussen 16 en 25 jaar oud waren. Deze cijfers zijn niet in de figuur opgenomen om de weergave overzichtelijk te houden, maar staan wel in Bijlage (tabel C). Een klein deel van de vertrekkers naar het buitenland is mogelijk overleden of heeft een onbekende woonplaats. Gezien de jonge leeftijd van de onderzochte groep zal dit deel niet groot zijn.

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

De sterkste ontwikkeling is de groei van het aandeel buitenlandse nieuwkomers. In 2015 ging het nog om 4 procent van alle 16- tot en met 25-jarigen in Zeeland (1795 jongeren). In 2025 is dat aandeel meer dan verdubbeld naar 9 procent (3660 jongeren). Ook in absolute aantallen is dit een duidelijke stijging.

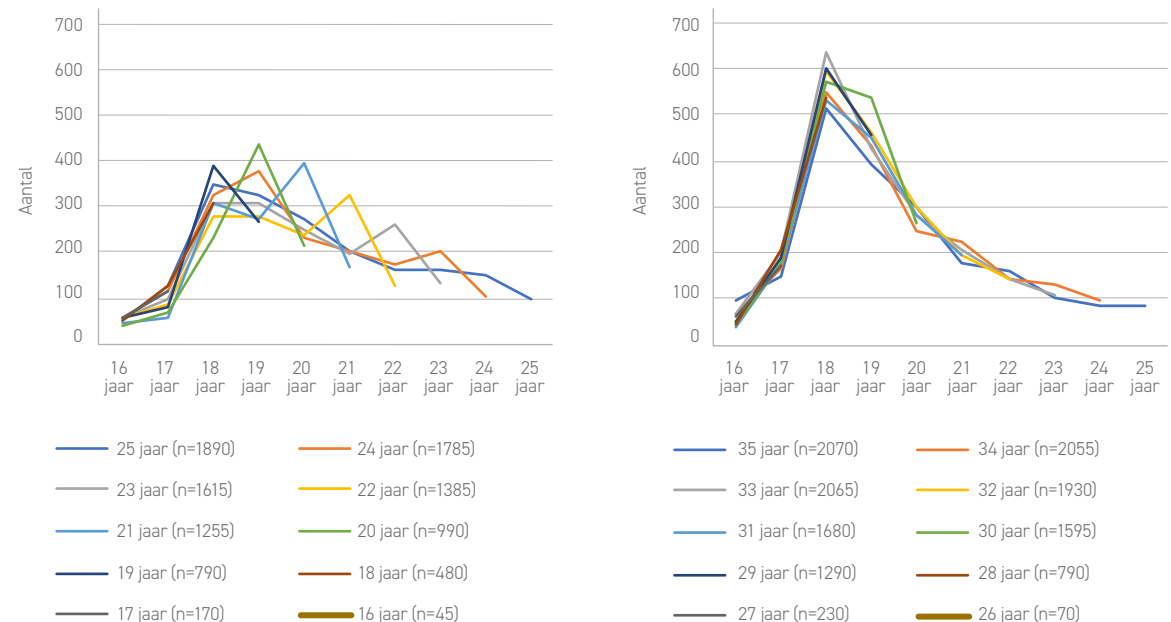
Andere verhuiscategorieën zijn juist kleiner geworden. Er zijn minder vertrekkers en ook het aantal terugkeerders en binnenlandse nieuwkomers ligt lager dan tien jaar geleden, zowel absoluut als relatief. Mogelijk hangt dit samen met het feit dat jongeren tegenwoordig later verhuizen over de provinciegrenzen en dus mogelijk ook later terugkeren (zie volgende paragraaf).

Omdat jongeren van 16–25 jaar nog volop verhuizen, geven deze cijfers slechts een momentopname. Het aandeel blijvers, terugkeerders, nieuwkomers en vertrekkers kan de komende jaren nog sterk veranderen.

Leeftijd van vertrek

Tien jaar geleden vertrokken jongeren meestal rond hun 18e uit Zeeland. In figuur 6.2 is dit duidelijk te zien. Bijna elk leeftijdsc cohort van toen laat een piek zien rond het 18e levensjaar. Daarna neemt het vertrek geleidelijk af.

Figuur 6.2 Leeftijd van vertrek toen en nu van jongeren (terugkeerders en vertrekkers samen, 16-25 jaar)

Noot. We vergelijken twee groepen: (1) huidige jongeren van 16–25 jaar, met leeftijd van vertrek en (2) jongvolwassenen van 26–35 jaar die tien jaar geleden uit Zeeland vertrokken of teruggekeerd waren, met de leeftijd waarop zij toen vertrokken.

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

Bij de huidige generatie ligt de vertrekleeftijd iets hoger. De piek ligt nu rond 19 of 20 jaar. Daarnaast zien we een klein piekje bij de leeftijd net onder hun huidige leeftijd. Bijvoorbeeld jongeren die nu 22 zijn, vertrokken vooral op hun 21e. Bij de generatie van tien jaar geleden zagen we dit niet.

Het piekje bij de huidige generatie wijst waarschijnlijk op een periode-effect. Een mogelijke verklaring is de invoering van de basisbeurs vanaf studiejaar 2023/2024 ([Van den Berg & van Gaalen, 2018](#)).

Om de beurs te krijgen moeten studenten op een ander adres staan ingeschreven dan hun ouders. Dit verklaart waarschijnlijk het piekje voor elke leeftijd in het een-na-laatste jaar in de grafiek en de opleving in het aantal vertrekkers.

Huidige woongemeente van vertrekkers

Jongeren die Zeeland verlaten, wonen vooral in stedelijke gemeenten in Nederland. Rotterdam, Breda en Tilburg blijven de drie populairste bestemmingen, net als tien jaar geleden. Opvallend is dat grote steden zoals Utrecht, Amsterdam en Den Haag wat minder populair lijken te zijn bij de huidige generatie vertrekkers. Ook Delft, met haar technische universiteit, lijkt iets aan aantrekkingskracht te hebben verloren, terwijl Eindhoven, een andere stad met een TU, juist iets in populariteit is gestegen.

Tabel 6.1 Top 20 woongemeenten toen en nu van vertrekkers naar elders in Nederland (16-25 jaar).

Positie	Gemeente	Aantal 16- tot en met 25-jarigen	Positie 10 jaar geleden (onder dezelfde leeftijds- groep in 2015)
1	Rotterdam	1120	1
2	Breda	1000	2
3	Tilburg	695	3
4	Eindhoven	365	6
5	Utrecht	360	4
6	Amsterdam	335	5
7	Leiden	310	7
8	Bergen	290	12
9	's-Gravenhage	270	8
10	Nijmegen	255	10
11	Delft	235	9
12	Wageningen	150	13
13	Maastricht	125	11
14	Ede	100	14
15	's-Hertogenbosch	100	15
16	Roosendaal	85	20
17	Dordrecht	70	18
18	Goeree-Overflakkee	65	21
19	Gouda	60	19
20	Arnhem	55	17

■ Gelijk gebleven ■ Gestegen ■ Gedaald

Noot. We vergelijken twee groepen: (1) huidige jongeren van 16-25 jaar, met hun huidige woongemeente, en (2) jongvolwassenen van 26-35 jaar die tien jaar geleden uit Zeeland vertrokken waren, met hun woongemeente van toen.

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

Daarnaast lijken meer nabijgelegen gemeenten, zoals Bergen op Zoom, Roosendaal, Dordrecht en Goeree-Overflakkee, vaker te worden gekozen als bestemming door 16 tot en met 25-jarigen dan tien jaar geleden.

Het is denkbaar dat deze verschuivingen van invloed kunnen zijn op het terugkeerpatroon van jongeren. We zagen eerder namelijk dat terugkeerders vaker afkomstig zijn uit gemeenten in Noord-Brabant, zoals Eindhoven, Bergen op Zoom en Roosendaal, en minder vaak uit grote steden als Amsterdam, Den Haag en Utrecht. Hoewel het speculeren blijft, zou de groeiende aantrekkingskracht van de Brabantse gemeenten mogelijk kunnen leiden tot wat meer terugkeer naar Zeeland in de nabije toekomst.

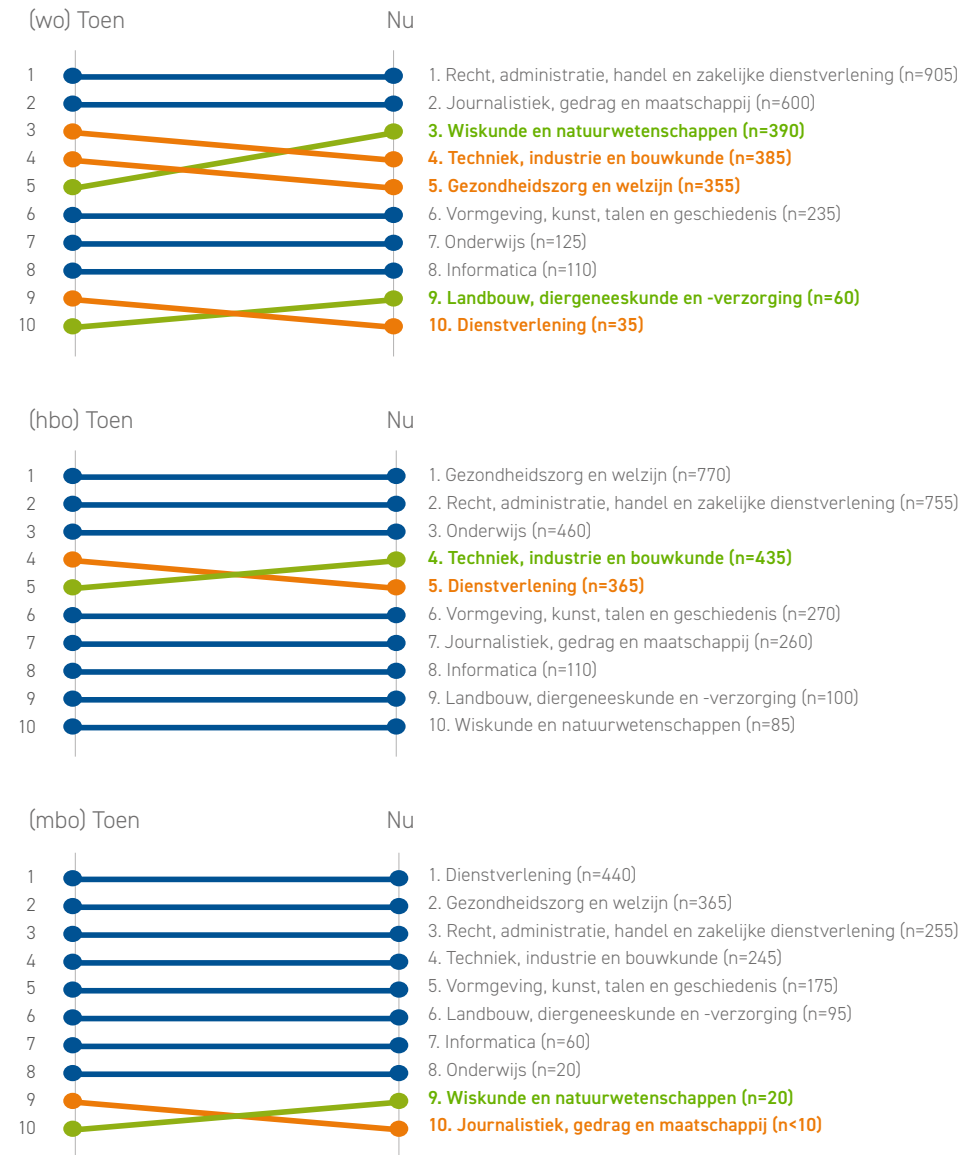
Onderwijs

Een vervolgopleiding kan een belangrijke reden zijn om Zeeland te verlaten. Veel jongeren van 16 tot en met 25 jaar zitten nog midden in hun opleiding of moeten hun keuze nog maken. Daarom kijken we hier naar de hoogst

Noot. In figuur 6.3 zijn de onderwijsrichtingen samengevoegd tot hoofdgroepen volgens de SOL-indeling uit 2021. Bij mbo gaat het hier om de niveaus 2, 3 en 4. We vergelijken twee groepen: (1) huidige jongeren van 16–25 jaar, met hun hoogst gevolgde opleiding, en (2) jongvolwassenen van 26–35 jaar die tien jaar geleden uit Zeeland vertrokken of teruggekeerd waren. Voor de jongvolwassenen ontbreekt de informatie over hun gevolgte opleiding toen ze 16–25 jaar waren. We gebruiken daarom gegevens over hun hoogst voltooide opleidingsrichting van nu.

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking.

Figuur 6.3 Vervolgopleidingen toen en nu van terugkeerders en vertrekkers naar elders in Nederland (16–25 jaar).

gevolgde opleiding, in plaats van de hoogst voltooide opleiding zoals in eerdere hoofdstukken. Het volgen van een studie betekent niet automatisch dat jongeren deze ook afronden, maar het geeft wel een eerste indruk van de richting waarin zij zich ontwikkelen.

Een vergelijking tussen de huidige generatie (gevolgde opleidingen) en de oudere groep (afgeronde opleidingen) laat zien dat de vervolgopleidingen die jongeren doen als ze Zeeland verlaten, behoorlijk stabiel zijn. Op elk niveau zien we dezelfde grote richtingen terugkomen, met slechts kleine verschuivingen in de middenmoot.

Bij mbo'ers zijn vooral dienstverlening en zorg populair. Bij hbo'ers gaat het met name om zorg, onderwijs, recht en zakelijke dienstverlening. Bij wo'ers zien we vooral recht en maatschappij-gerelateerde opleidingen die populair zijn.

Bij wo-opleidingen zien we wel een opvallendere verschuiving: wiskunde en natuurwetenschappen zijn populairder geworden onder de huidige 16-25-jarigen. In eerdere hoofdstukken zagen we dat afgestudeerden in deze richting minder vaak terugkeren naar Zeeland. Omdat het om een kleine groep gaat (390 jongeren), verwachten we dat dit ook bij gelijkblijvende terugkeerpatronen maar beperkte invloed zal hebben op de totale terugkeer van jonge mensen naar de provincie.

7 Conclusie: inpakken en afwegen

In dit onderzoek hebben we gekeken naar de verhuisbewegingen van jonge mensen vanuit en naar Zeeland. We wilden weten wie in de provincie blijft wonen, wie vertrekt, wie terugkeert en wie nieuw in Zeeland komt wonen. Daarbij hebben we zowel jongvolwassenen van 26 tot en met 35 jaar onderzocht, die vaak al belangrijke verhuiskeuzes hebben gemaakt, als jongeren van 16 tot en met 25 jaar, die nog volop in beweging zijn.

Belangrijkste bevindingen

De resultaten laten zien dat er in Zeeland in totaal zo'n 43.000 26- tot en met 35-jarigen wonen. De grootste groep bestaat uit blijvers, gevolgd door nieuwkomers en terugkeerders. Veel van hen wonen in de vier stedelijke gemeenten van Zeeland: Terneuzen, Middelburg, Vlissingen en Goes. Jongvolwassenen in Zeeland hebben vaak een mbo-opleiding afgerond. Het aandeel hbo'ers en wo'ers is lager dan in veel andere provincies. Qua afgeronde opleidingsrichtingen vallen vooral techniek, bouw, gezondheidszorg en welzijn op.

De groep terugkeerders is met ruim 7.000 personen belangrijk voor Zeeland, omdat zij relatief vaak theoretisch zijn opgeleid. Zij nemen kennis mee op hbo- en wo-niveau op gebieden als management en bedrijfsvoering, recht en onderwijs. Opvallend is dat veel terugkeerders uit Noord-Brabant en Rotterdam komen en dat ze meestal terugkeren naar de stedelijke gemeenten van Zeeland. Ze keren echter niet altijd terug naar de gemeente waar ze op hun 15e in Zeeland woonden. Sommige gemeenten, zoals Tholen, Schouwen-Duiveland en Hulst, weten hun eigen jongeren wel opvallend vaak opnieuw te binden.

De nieuwkomers in Zeeland zijn deels afkomstig uit andere provincies (5.400), maar de grootste groep komt uit het buitenland (6.700). Binnenlandse nieuwkomers wonen vaak samen met een partner die al in Zeeland woont (een 'blijver'; iemand die in Zeeland is blijven wonen). Buitenlandse nieuwkomers hebben meestal geen partner met Zeeuwse roots. Zij verhuizen juist vaker samen met een andere buitenlandse nieuwkomer. Nieuwkomers uit andere provincies zijn gemiddeld hoger

opgeleid dan blijvers, maar lager dan terugkeerders. Van nieuwkomers uit het buitenland ontbreken deze gegevens.

Tegenover de komst van nieuwkomers staat het vertrek van jongeren uit Zeeland. In totaal zijn er ruim 16.000 jongvolwassenen die op hun vijftiende nog in Zeeland woonden, maar nu elders. Per saldo heeft dit een verlies van ongeveer 4.000 jongvolwassenen opgeleverd. Veel van de vertrekkers wonen in de Randstad, maar ook in Brabantse gemeenten en in het buitenland. We zien dat het aandeel jongeren dat Zeeland verlaat is gedaald, maar dat de jongeren die eenmaal vertrekken minder vaak terugkeren. Vooral theoretisch opgeleiden, met name wo'ers, blijven vaak weg. Daarmee gaat kennis verloren, vooral op terreinen als informatica, wiskunde, natuurwetenschappen, kunst en talen. Jongeren met een achtergrond in zorg, onderwijs of landbouw weten de weg naar Zeeland vaker terug te vinden.

De volgende generatie, de huidige 16- tot 25-jarigen, vertrekt gemiddeld wat later dan de 26- tot en met 35-jarigen deden toen zij die leeftijd hadden. Zij verhuizen nu vaak rond hun negentiende of twintigste. Ook is de link met Brabantse gemeenten sterker geworden, terwijl er minder jongeren naar de Randstad trekken. Dit kan op termijn gunstig zijn, omdat de kans op terugkeer vanuit Brabant op dit moment groter is dan vanuit de Randstad. Verder zien we voorlopig weinig veranderingen in de opleidingen die jongeren volgen, behalve een groeiende belangstelling voor wis- en natuurkunde. Vooralsnog verwachten we echter dat dit weinig gevolgen zal hebben op het aantal terugkerende jongeren in de toekomst.

Aanknopingspunten voor beleid

De bevindingen uit dit onderzoek geven verschillende aanknopingspunten voor beleid. Allereerst blijkt dat de aantrekkingskracht van gemeenten sterk verschilt. De stedelijke gemeenten trekken veel terugkeerders en nieuwkomers aan, zowel uit binnen- als buitenland. De gemeenten Hulst, Tholen en Schouwen-Duiveland weten juist veel van hun eigen jongeren opnieuw te binden. Zeeuws-Vlaamse gemeenten trekken relatief veel buitenlandse nieuwkomers aan, terwijl gemeenten dichtbij Zuid-Holland en Noord-Brabant relatief veel nieuwkomers uit de rest van Nederland verwelkomen. Dit laat zien dat kansen per gemeente verschillen en dat beleid daarom kan inspelen op lokale sterktes en doelgroepen.

Daarnaast vragen de kenmerken van nieuwkomers en terugkeerders om een eigen aanpak. Nieuwkomers vanuit elders in Nederland komen vaak via hun reeds in Zeeland wonende partner naar de provincie. Zij hebben daardoor al een band met de regio. Voor deze groep kan beleid zich richten op het versterken van hun bestaande sociale netwerk.

Veel buitenlandse nieuwkomers hebben bij hun verhuizing geen band met Zeeland via een partner. Vaak vestigen zij zich samen met iemand die ook uit het buitenland komt. Daar komt bij dat het aantal buitenlandse nieuwkomers de laatste jaren is toegenomen, ook onder jongeren van 16 tot en met 25 jaar. Beleid kan zich daarom richten op deze groep, met aandacht voor zowel een zachte landing als het bevorderen van een langdurig verblijf. Dit kan bijvoorbeeld door hulp te bieden bij het vinden van werk, het leggen van lokale contacten, taalondersteuning waar dat nodig is en wegwijs maken in Zeeland. Zo wordt de kans groter dat zij ook op de lange termijn in Zeeland blijven wonen en bijdragen aan de verjonging van de regio.

Ook is duidelijk dat de herkomstgemeenten van terugkeerders en nieuwkomers niet willekeurig zijn. Jongeren die in Noord-Brabant, rond Arnhem en Nijmegen of rond Ede en Wageningen hebben gewoond, keren vaker terug dan jongeren uit de Randstad. In deze regio's lijken bepaalde factoren terugkeer te bevorderen. Misschien hebben deze jongeren een sterkere binding met Zeeland, of missen zij mogelijkheden en voorzieningen die hen ertoe brengen terug te keren. Voor beleid biedt dit aanknopingspunten: gerichte acties in deze gebieden kunnen mogelijk meer jongeren verleiden om terug te keren. Het lijkt verstandig om deze acties al in te zetten in de jaren voor hun 23e, omdat veel jongeren rond die leeftijd terugkeren naar Zeeland.

Verder spelen landelijke en internationale ontwikkelingen een grote rol. De afschaffing en herinvoering van de basisbeurs lijkt invloed te hebben gehad op het moment van verhuizen. Daarnaast dragen geopolitieke spanningen bij aan de instroom van buitenlandse nieuwkomers. Dit laat zien dat lokaal beleid altijd in een bredere context staat. Zeeland kan de concurrentie met andere regio's niet negeren, zowel de rest van Nederland alsook Europa kampen immers met vergrijzing en zijn gebaat bij de komst van jongeren, maar ze kan wel proberen zich aantrekkelijk te positioneren.

Een belangrijke uitdaging blijft het vasthouden en aantrekken van theoretisch opgeleiden. Veel wo'ers verlaten Zeeland en keren niet terug. Dat is een gemis voor de regionale economie, vooral op het gebied van onderzoek en innovatie. Het stimuleren van opleidingen in kansrijke richtingen en het aantrekkelijk maken van werk in deze sectoren kan helpen om meer hbo'ers en wo'ers te binden. Tegelijkertijd laten de resultaten zien dat jongeren met een mbo-achtergrond Zeeland goed weten te

vinden en vaak blijven in de provincie. Ook daar moet aandacht voor zijn, vooral door sectoren aantrekkelijk te houden waar technische of zorggerelateerde kennis nodig is.

Toekomstig onderzoek

Hoewel dit onderzoek goed inzicht geeft in de verhuisbewegingen van jonge mensen, zijn er ook punten die we in toekomstig onderzoek verder kunnen uitdiepen. Van buitenlandse nieuwkomers ontbreken vaak gegevens over opleiding, waardoor we deze groep niet volledig in beeld kunnen brengen. Ook is hun land van herkomst hier niet verder gespecificeerd. Deze nieuwkomers lijken echter steeds belangrijker te worden voor de nieuwe aanwas van jonge mensen in Zeeland.

Ook hebben we niet kunnen kijken naar de persoonlijke motieven achter verhuisbewegingen van jonge mensen. Vervolgonderzoek met interviews of enquêtes kan deze inzichten genereren en onze kennis aanvullen. Daarnaast zou het interessant zijn om de Zeeuwse situatie te vergelijken met andere regio's. Zo kan beter worden begrepen waar Zeeland sterker of juist zwakker in is bij het binden van jonge mensen.

Verder zien we kansen voor onderzoek naar de jonge mensen die in Zeeland blijven. Zij vormen de grootste groep en het behouden van deze jongeren is belangrijk voor de verjonging van de provincie. Onderzoek naar hun ervaringen met wonen, werken en leven in Zeeland kan waardevolle inzichten opleveren. Daarmee sluit dit aan bij de toenemende aandacht in onderzoek voor blijvers (o.a. [Hofstede, Salemink & Haartsen, 2022](#)).

Tot slot

Ons onderzoek laat zien dat Zeeland een dynamische regio is waar veel jongeren komen, blijven, vertrekken en terugkeren. Er is weliswaar aanzienlijke instroom van kennis en talent, maar het verlies van met name wo-opgeleide jongeren is groot. Gemeenten en provincie kunnen op onze resultaten voortbouwen door hun beleid af te stemmen op de verschillende groepen jongeren en op de kansen die er per regio liggen. Deze inzichten passen ook binnen de bredere toekomstvisie Zeeland 2050, waarin het behouden en aantrekken van jong talent belangrijk is voor een vitale regio. Het geeft aanknopingspunten om te kijken hoe beleidsmaatregelen vandaag kunnen bijdragen aan een regio die aantrekkelijk blijft voor de inwoners van Zeeland van morgen.

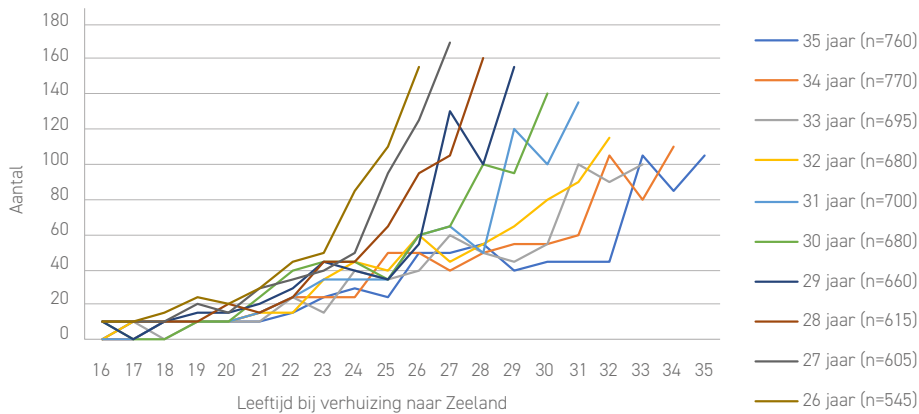
Bijlage

Tabel A Hoogst voltooide opleidingsniveau van jongvolwassenen in Zeeland ten opzichte van Nederland.

	Zeeland (excl. nieuwkomers vanuit het buitenland)	Zeeland	Nederland
	26-35 jaar	25-34 jaar	25-34 jaar
Basisonderwijs	2%	5%	5%
Vmbo-b/k, mbo1	5%	9%	6%
Vmbo-g/t, havo-, vwo-onderbouw	3%	4%	3%
Mbo2 en mbo3	25%	26%	17%
Mbo4	25%	21%	18%
Havo, vwo	6%	6%	7%
Hbo-, wo-bachelor	25%	23%	28%
Hbo-, wo-master, doctor	7%	8%	18%
Onbekend	2%	0%	0%
Totaal	100%	100%	100%
N	36.720	42.600	2.366.800
Bron:	CBS-microdata, eigen bewerking	CBS StatLine	

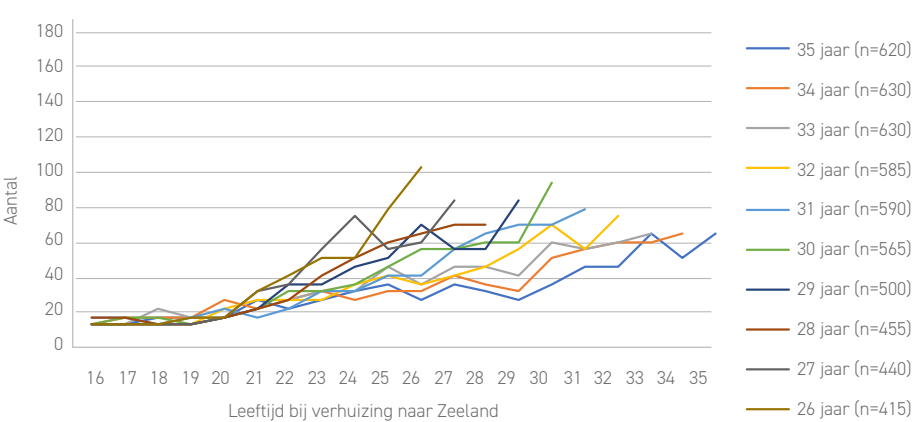

Figuur A Leeftijd bij verhuizing naar Zeeland voor nieuwkomers vanuit het buitenland, per cohort (26-35 jaar).

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking

Figuur B Leeftijd bij verhuizing naar Zeeland voor alle nieuwkomers vanuit elders van Nederland, per cohort (26-35 jaar).

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking

Tabel C Verhuisgeschiedenis van 16- tot en met 25-jarigen, toen en nu.

	Blijvers	Terugkeerders	Nieuwkomers vanuit buitenland	Nieuwkomers vanuit elders van Nederland	Vertrekkers naar buitenland	Vertrekkers naar elders in Nederland
01-01-2015	33.650	2.870	1.795	2.420	970	9.940
01-01-2025	34.100	1.835	3.660	1.950	875	7.695

Noot. Een klein deel van de vertrekkers naar het buitenland is mogelijk overleden of heeft een onbekende woonplaats. Gezien de jonge leeftijd van de onderzochte groep zal dit deel niet groot zijn.

Bron: CBS-microdata, eigen bewerking

Colofon

Jonge Zeeuwen in Beweging

Auteur

Ruben De Cuyper

Met dank aan

Luc Verschuren
en Emma Duvekot

Data

Resultaten gebaseerd op eigen berekeningen HZ Kenniscentrum Zeeuwse Samenleving in projectnummer 9131 op basis van [niet-openbare microdata](#) van het Centraal Bureau voor de Statistiek

Grafische vormgeving

Janca Huysmans | [graphicjam.nl](https://www.graphicjam.nl)

Beelden

AVdienst HZ University of Applied Sciences
Shutterstock
Canva

Uitgave

HZ Kenniscentrum Zeeuwse Samenleving, oktober 2025
[Publicaties.kczs.nl](https://publicaties.kczs.nl)